

Sisällys

Alkusanat.....	3
Hankkeen tausta.....	4
Uuden lastensairaalan yleiskuvaus.....	4
Äänimaailman sisältö ja kuvaus.....	4
Hankkeen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	6
Tutkimuksen rajaus	6
Keskeiset käsitteet.....	7
Tutkimuksen toteuttaminen	7
Tutkimuseettiset kysymykset	7
Potilaiden ja heidän huoltajiensa kyselytutkimus	8
”Että minulla on kaikki hyvin ja täällä on turvallista” - lasten ja nuorten kyselytutkimuksen tulokset	8
Yhteenveto vuodeosastolla olleiden lasten ja nuorten kokemuksista.....	11
”Mieli kevenee hetkeksi” - huoltajien kyselytutkimuksen tulokset	12
Yhteenveto vuodeosastoilla olleiden lasten ja nuorten huoltajien kyselytutkimuksen tuloksista	16
Lasten puolistrukturoitu ryhmähaastattelu	16
Lasten haastattelututkimusten metodologia ja tutkimusasetelma	17
Lasten puolistrukturoidun haastattelututkimuksen kulku ja tulokset	18
”Ihan kun olis ollut raketissa” - poliklinikalla vierailleiden haastattelujen tulokset	19
”Lapsista äänet kivoja” - Henkilökunnan kyselytutkimuksen tulokset.....	20
Yhteenveto henkilökunnan kyselytutkimuksen tuloksista	25
Sairaalan muuta ääniympäristöä koskeva palaute.....	27
Tutkimuksen johtopäätökset.....	28
Lähteet.....	30
Liitteet	33

Alkusanat

Uuden lasten Sairaalan äänimaailmahanke käynnistyi, kun Anne Berner soitti minulle syksyllä 2014. Anne totesi, että Helsinkiin rakennetaan maailman paras Lastensairaala ja että sinne tarvitaan myös maailman paras äänimaailma.

Ymmärtämättä mihin olin lupautumassa, lupauduin mukaan tietysti heti. Otin yhteyttä parhaaseen tuntemaani ääniympäristöjen asiantuntijaan, dosentti Outi Ampujaan. Outin kautta löytyivät yhteistyöhön nopeasti äänisuunnittelun varsinainen huippuosaja, Aalto-yliopiston Median laitoksen yliopistonlehtori Antti Ikonen kansainvälisine maisteriopiskelijoineen sekä digitaalisen äänen taituri, musiikkiteknologi Jon-Patrik Kuhlefeldt. Yleisradion ääniarkistokin tarjoutui ystävällisesti apuun, vaikka yleisradion tallenteita ei lopulta tarvittukaan. Uuden lastensairaalan toiminnallisen suunnittelun projektipäällikkö Pekka Lahdenne ja asiakaspalvelupäällikkö Tuula Kortekangas olivat ratkaisevalla tavalla mukana mahdollistamassa äänimaailman toteuttamisen yhtäaikaan muun rakentamisen kanssa.

Sain myös budjetin: 0 €. Työn talkooluonne oli tiedossa alusta pitäen ja mieluisa haaste, mutta onneksi tukea saatiin yhteistyökumppaneilta. Teknologiapuolella saimme ymmärrystä Genelecin tehtaalta, jonne soitin sattumalta, kun koko firma oli messuilla Saksassa. Toimitusjohtajan sihteeri vastasi. Kerroin tilanteen ja toiveen: tarvitsimme jopa sata kaiutinta. Sihteeri totesi olevansa oikea henkilö hoitamaan asian – ja totisesti olikin. Genelec lahjoitti käyttöömmme autolastillisen huippukaiuttimia. Mukaan lähti myös tamperelainen äänentoistoyritys Panphonics, jonka kattolevyiksi naamioidut, laadukkaat äänisuihkukaiuttimet saatiin nekin korvauksetta.

Antti Ikonen suvereenilla johdolla Aalto-yliopiston Medialaboratorion opiskelijat lähtivät rohkeasti suunnittelemaan uutta ja ennen näkemätöntä – tai pikemminkin ennenkuulumatonta. Tuloksena on hieno kokonaisuus, talon henkeä ja toimintaa, arkkitehtuuria ja muumiteemojakin kunnioittava. Äänimaailman suunnittelu ja toteutus oli innovatiivista ja uutta luovaa. Äänimaailman sisältöjä ja merkityksiä, tunnelmia ja toiminnallisuutta mietittiin antaumuksella ja akateemisella intensiteetillä.

Outi Ampuja ja Antti Ikonen ovat olleet Uuden Lastensairaalan äänimaailmahankkeen varsinaiset sielut ja dynamot. Sivusta on ollut ilo seurata heidän innostustaan ja aikaansaavaa paneutumistaan. Tämän ainutlaatuisen hankkeen arvon mukaista on lopputuloksen tarkka akateeminen arviointi, tutkimus siitä mitä on tehty, kuinka se toimii ja mikä tärkeintä: miltä äänimaailma Lastensairaalassa tuntuu. Mitä siitä ajattelevat sairaalan tärkeimmät, pienet potilaat? Mitä miettivät mukana olevat vanhemmat ja sisarukset äänten ympäröidessä heitä? Entä henkilökunta, joka saa ja jonka täytyy kuunnella äänimaailman vaihtelevia sävyjä päivästä ja joskus yöstäkin toiseen.

Korvat ja kuuleminen ovat paljon enemmän kuin meistä useimmat ajattelevat. Kuulo on ihmisen elämäntaipaleella ensimmäinen yhteys ulkomaailmaan ja useimmiten myös viimeinen aisti, joka ylittää muistisairaana haurastuneiden aivojen lukkojen taakse, muistin ja tunteiden syvyyteen. Äänellä on merkittävä terveydellinen ulottuvuus. Ääni aktivoi aivoja laaja-alaisesti ja tarjoaa kommunikaatiokanavan lisäksi ihmiselle niin psyykkistä kuin fyysistäkin hyvinvointia. Tämä äänen ihmeellinen voima on valjastettu parhaaksi äänimaailmaksi Uuteen Lastensairaalaan, kuten parhaaseen sairaalaan pitääkin.

Järvenpäässä 14. helmikuuta 2024

Miikka Peltomaa, dosentti

Korva-, nenä- ja kurkkutaudit, Musiikkilääketieteen erityispätevyys

Hankkeen tausta

Helsingissä sijaitseva Uusi lastensairaala aloitti toimintansa syksyllä 2018. Sairaalaan toteutettiin *pro bono* -työllä ja lahjoitusvaroin urauurtava äänimaailma. Äänimaailma on kuultavissa sairaalan pääaulassa, parkkihallissa, osassa hisseistä, neljännen kerroksen ns. puistokäytävässä ja vuodeosastojen (5.-8. krs.) sekä toisen kerroksen (2 krs.) odotustiloissa.

Tässä tutkimushankkeessa selvitettiin, miten sairaalan potilaat eli lapset ja nuoret, heidän huoltajansa ja sairaalan työntekijät kokevat äänimaailman. Hankkeessa tutkittiin millaisia ajatuksia äänimaailma herättää, edesauttaako se potilaiden ja heidän huoltajiensa sairaalassa viihtymistä ja vähentääkö se sairaalankäynteihin mahdollisesti liittyvää jännitystä. Hankkeessa kartoitettiin myös henkilökunnan-ajatuksia ja toiveita äänimaailmasta. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään sairaalan äänimaailman jatkokehittämisessä.

Tutkimushankkeen toteuttivat Outi Ampuja ja Antti Ikonen. Outi Ampuja toimi hankkeen vastuullisena tutkijana. Hankkeen tutkimusassistentteina toimivat Lassi Vihko ja Pietu Arvola. Tutkimushankkeen ohjausryhmään kuuluivat Tuula Kortekangas, Miikka Peltomaa ja Pekka Lahdenne. Hanke toteutettiin yhteistyössä Uuden lastensairaalan ja Aalto-yliopiston kanssa. Tutkimus rahoitettiin Uuden Lastensairaalan lahjoitusvaroista. Hankkeelle myönnettiin HUS:n Lasten ja nuorten sairauksien tulosityksikön tutkimuslupa.

Uuden lastensairaalan yleiskuvaus

Uusi lastensairaala aloitti toimintansa syyskuussa 2018. Sairaala on Suomen suurin lasten vaativaan erikoissairaanhoidon keskittynyt sairaala. Sairaalassa hoidetaan potilaita kaikkialta Suomesta vastasyntyneistä 16-vuotiaisiin. Sairaalassa hoidetaan pääkaupunkiseudun lasten erikoissairaanhoidon vaativat sairaudet, ja sinne on keskitetty monien vaativien lastensairauksien hoito koko Suomesta, kuten esimerkiksi sydänkirurgia, elinsiirrot ja vaikeiden syöpien hoito. Vuosittain sairaalassa toteutuu noin 68 000 polikliinistä käyntiä, ja vuodeosastoilla hoidetaan noin 7 500 potilasta (37 000 hoitopäivää). Sairaalassa työskentelee noin 900 hoitohenkilöstöön kuuluvaa ammattilaista, 240 lääkäriä, 50 erityistyöntekijää (esim. puhe- ja fysioterapeutteja) sekä muuta henkilökuntaa (esim. sihteerit, logistiikkatyöntekijät ja farmaseutit).

Helsingin Meilahdessa sijaitsevan, pinta-alaltaan 47 686 brm² kokoisessa sairaalarakennuksessa on 141 vuodeosasto- ja 18 tehohoitoaikkaa sekä 11 leikkaussalia. Rakennuksen pääsuunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto SARC. Arkkitehtisuunnittelussa SARCin kumppanina on toiminut Arkkitehtiryhmä Reino Koivula. Kahdeksan kerroksisen rakennuksen kerrokset on nimetty alhaalta lukien seuraavasti: Meri (K), Ranta (1.), Viidakko (2.), Metsä (3.), Laakso (4.), Taika (5.), Vuori (6.), Avaruus (7.) ja Tähti (8.).

Sairaalan sisäseinillä on Tove Janssonin Muumi-aiheista kuvastoa, ja maalaukset sekä tekstilainaukset Janssonin alkuperäisistä Muumi-tarinoista mukailevat eri kerrosten teemoja. Muumi-teeman lisäksi sairaalassa on esillä paljon erilaista taidetta.¹

Lastensairaalan toteuttivat yhteistyönä HUS, Suomen valtio, Helsingin kaupunki ja Uuden lastensairaalan tukisäätiö. Tukisäätiö omistaa Uuden lastensairaalan ja tarjoaa sen veloituksetta HUS:n käyttöön.

Äänimaailman sisältö ja kuvaus

Uusi lastensairaala on Suomen ensimmäinen sairaala, johon on suunniteltu rauhoittava äänimaailma. Lisättyjen äänten tavoitteena on parantaa lapsipotilaiden viihtymistä ja vähentää hoitotoimenpiteiden ja tutkimusten odottamiseen ja sairaalakäyntiin liittyvää jännittämistä. Äänten tavoitteena on tarjota pieni tuokio, jolloin nuoren

¹ Kooste sairaalan taiteesta ks. Asikainen 2020.

potilaan ajatukset voivat karata poutapäiviin ja luonnossa tai mielikuvitusmaailmoissa koettuihin leikkihetkiin. Lisätyt äänet ovat yhdistelmä luontoon viittaavia ääniä ja musiikillisia aineksia, kuten puuinstrumenteilla soitettuja säveliä. Äänet ovat lempeitä ja mielikuvitusta ruokkivia. Äänimaailma ei täytä tilaa vaan se on paikallisten, sijainniltaan ja sisällöltään tarkkaan mietittyjen, hienovaraisten ornamenttien sikermä, joka antaa mahdollisuuden kokea sairaalaympäristö toisin. Toteutettu äänimaailma nojaa tutkittuun tietoon erilaisten äänten ja erityisesti luonnon äänten herättämistä ajatuksista ja muistoista, ja heijastelee sairaalan tilojen sadunomaisia visuaalisuutta.

Laajuudessaan Lastensairaalan äänimaailma on kansainvälisestikin ainutlaatuinen. Äänimaailma on kuultavissa sairaalan odotustiloissa, parkkihallissa ja hisseissä. Kuulokuva vaihtelee sairaalan eri kerrosten teemojen mukaan ja noudattelee sairaalan visuaalista ilmettä. Äänimaailma on toteutettu kaleidoskooppimaisesti eli se ei koskaan toistu täsmälleen samanlaisena. Äänet myös taukuvat välillä kokonaan ja ovat mykistettyinä ilta- ja yöajan (klo 19–08) kaikilla vuodeosastoilla ja hisseissä.

Rakennuksen pääaulassa, suuren akvaarion luona ja meriaiheisen mediaseinän äärellä voi kuulostella aaltoja, merilintuja ja askelten rahinaa rantahiekassa. Pääaulan äänet toistetaan voimakkaasti suuntaavilla Panphonics Sound Shower -kaiuttimilla. Näiden kattoon upotettujen äänisuihkujen äänet ovat kuultavissa vain suoraan kaiuttimien alapuolella. Äänisuihkuja on sijoitettu kaksi kappaletta myös neljännen kerroksen puistokäytävään, jossa teemana on kesäinen laakso. Ylempien kerrosten odotustiloissa äänimaailma noudattelee kerrosten teemoja vuorten tuulten kuiskailusta avaruuden lauluun ja tähtien helinään. Hisseissä henkäilevät metsäiset puuhuilut. Lisätyt äänet ovat lempeitä ja vaimeita.

Eri maissa tehtyjen tutkimusten mukaan luonnon äänet, kuten veden ääni, puiden lehtien kahina ja linnunlaulu koetaan miellyttävinä. Myös lasten leikkien äänet ja ihmisten puhe lukeutuvat positiiviseksi koettuun ääninympäristöön. Sen sijaan teknologisista äänistä, kuten auton moottorin äänestä, ei yleensä pidetä.² Vaikka sisätiloihin lisättyjen luonnonäänten suorasta elvyttävä vaikutuksesta (fysiologiset vasteet) ei ole toistaiseksi yksiselitteistä tutkimuksellista näyttöä, on viitteitä siitä, että myös sisätiloihin lisätyt luonnon äänet vaikuttavat jossain määrin rauhoittavasti.³ Sen sijaan elvyttävässä luonnonympäristössä kuultujen luonnon äänten on havaittu synnyttävä elvyttäviä vaikutuksia, jotka näkyvät fysiologisina vasteina, kuten verenpaineen ja sykkeen alenemisena.⁴ Äänisäällön suunnittelussa on hyödynnetty myös musiikin kuuntelun vaikutuksia koskevaa tutkimustietoa.⁵ Lisäksi äänimaailma sisältää abstrakteja ääniä, joilla ei viitata mihinkään reaali maailman ilmiöön. Näiden äänten on toivottu herättävän lasten mielenkiinnon ja uteliaisuuden ja antavan tilaa mielikuvitukselle. Abstraktien äänten sointikuvassa on tavoiteltu samaa herkkyyttä ja positiivisuutta kuin luonnon äänissä ja duurivoittoisissa sävelaiheissa. Äänimaailmalla tai sen osilla ei ole pyritty jäljittelemään mitään todellista tai mahdollista ympäristöä, vaan luonnon äänistä, musiikillisista aineksista ja abstrakteista äänistä on koottu yhdistelmiä, jotka tulkitsevat ja täydentävät sairaalan eri tilojen temaattisia kuva-aiheita ja koristelua.

Tietävästi vastaavaa, näin laaja-alaista, sairaalaympäristöön toteutettua äänimaailmaa ei ole missään muualla. Äänimaailman suunnittelua on alusta asti ohjannut vahva tietoisuus siitä, että sairaala on erityisen vaativa kohde, jossa ollaan elämän peruskysymysten äärellä.

Äänisuihkut on toteutettu 10 kpl Panphonicsin SSHP-kaiuttimilla, ja muissa kohteissa äänet toistetaan 39 Genelec 8430A IP -kaiuttimen ja kymmenen AIC25-kattokaiuttimen kautta.

Äänimaailman toteuttivat Aalto-yliopiston Medialaboratorion Sound in New Media -maisteriopiskelijat lehtori Antti Ilosen ohjauksessa. Hankkeen ohjausryhmään kuuluvat Outi Ampuja, Miikka Peltomaa ja Pekka Lahdenne, ja teknisenä asiantuntijana toimi Jon-Patrik Kuhlefelt. Hanketta ovat taloudellisesti tukeneet Genelec Oy, Panphonics Oy ja Oy PJK Test House Ab.

² Gidlöf-Gunnarsson & Öhrström 2010, Ampuja 2016; 2017; teknologisista äänistä esim. Tamura 2002; Guastavino 2006; Curcuruto et al. 2011.

³ Iyendo 2017; Sona et al 2017; Alvarsson et al 2010.

⁴ Tyrväinen ym. 2007; Gidlöf-Gunnarsson & Öhrström 2007; Shepherd et al. 2013; Tyrväinen ym. 2014.

⁵ Esim. Wan & Schlaug 2010; Särkämö et al 2013.

Uuden lastensairaalan äänimaailma oli ehdolla International Sound Awards (ISA) 2019 -kilpailussa kategoriassa 3.1 Soundscapes and Ambient Sound. Äänimaailma palkittiin kaikki kilpailusarjat kattavalla Grand Prix -palkinnolla. Kunniakirjassa palkinnon saajina mainitaan Antti Ikonen, Outi Ampuja ja Jon-Patrik Kuhlefeldt.⁶

Hankkeen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa sairaalaan lisätyn äänimaailman herättämiä mielipiteitä, ajatuksia ja tunteita sekä sen vaikutusta potilaiden ja heidän huoltajiensa sairaalakokemukseen. Palaute kerättiin lapsipotilailta, potilaiden huoltajilta ja henkilökunnalta. Kerätty palaute hyödynnetään sairaalan äänimaailman päivittämisessä siten, että seuraava versio tukee ja lisää potilaiden, heidän omaistensa ja henkilökunnan viihtymistä sairaalassa entistäkin paremmin.

Lisäksi tutkimushanke tukee lasten, heidän omaistensa ja myös henkilökunnan aktiivista roolia sairaalan ääniympäristön muokkaajana eikä vain kokijana. Tutkimusprosessissa tavoitellaan erityisesti lasten ja nuorten äänimaailmaa koskevien kokemusten, tarpeiden ja toiveiden sanoittamista. Tutkimus on laadullinen tutkimus ja pyrkii selvittämään tutkittavaa ilmiötä osallistujan näkökulmasta.

Potilaita ja heidän omaisiaan koskevat keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

- Onko sairaalan odotustiloissa ja hisseissä kuultu äänimaailma vaikuttanut sairaalakokemukseen? Mikäli on vaikuttanut, miten?
- Herättävätkö äänet ajatuksia tai muistoja? Mikäli herättävät, millaisia ajatuksia tai muistoja äänet ovat herättäneet?
- Koetaanko lisätyt äänet miellyttävinä, neutraaleina vai häiritsevinä, vai ovatko äänet jääneet huomaamatta?
- Mahdolliset toiveet ja ideat äänimaailman kehittämiseksi
- Muu sairaalan ääniin liittyvä palaute

Sairaalan henkilökuntaa koskevat keskeiset tutkimuskysymykset ovat edellisten lisäksi:

- Onko sairaalan äänimaailma auttanut tai haitannut työtä? Mikäli on, miten?
- Ovatko lapsipotilaat tai heidän huoltajansa kommentoineet sairaalan ääniä? Mikäli ovat, miten?
- Ovatko lapsipotilaat tai heidän huoltajansa kommentoineet muita sairaalassa kuuluvia ääniä, kuten lääketieteellisten laitteiden tai muiden ihmisten ääniä? Mikäli ovat, miten?

Kysymykset muotoiltiin tarkemmin kyselylomakkeen sekä työpajatyöskentelyn ja haastattelujen yhteydessä. Tutkimus laadittiin niin, että vastausten perusteella voidaan eritellä saatu palaute äänisisältökohteittain (kerros, tila ja hissi). Vastaukset pyydettiin nimettöminä ja taustatiedoista vastaajilta kysyttiin ainoastaan ikä ja sukupuoli, sekä aikuisilta vastaajilta lisäksi koulutustausta.

Kysymyksissä huomioidaan äänimaailmaan liittyvät kokemukset ja palautteet myös osana muuta ympäristöä ja sosiaalisia tilanteita. Lähtökohtana on, että äänimaiseman kokeminen ja sitä koskevat odotukset ovat aina suhteessa paikkaan ja aikaan (myös menneeseen) ja äänet, niiden synnyttämät muistot ja miellelyhtymät välittävät tunteita, jotka sijoittuvat mielen, ruumiin, kulttuurin ja biologian leikkauspisteeseen (esim. Järviluoma 2006, 23; Ampuja 2016, 77). Tutkimus on monitieteinen ja se kuuluu äänimaisematutkimuksen ja yhteiskunnallisen ympäristötutkimuksen alaan.

Tutkimuksen rajaus

Tässä tutkimuksessa äänimaailmalla tarkoitetaan edellä kuvattua, sairaalan sisätiloihin lisättyä äänisisältöä. Tutkimuksen keskiössä eivät ole sairaalaan ominaisäänet, eli laitteiden ja tilojen käytöstä aiheutuvat äänet, ihmisten äänet ja tilojen akustiset olosuhteet. Koska ääniympäristö on kuitenkin aina laajempi kokonaisuus, kyselylomakkeella ja haastatteluissa kysytään äänimaailman lisäksi myös muista sairaalan äänistä. On siis mahdollista, että tämän tutkimuksen yhteydessä saadaan myös spontaania, sairaalan akustisia olosuhteita koskevaa palautetta (esim. tilojen

⁶ <https://www.international-sound-awards.com/helsinki-childrens-hospital/>

kaikuisuus, akustinen yksityisyys tai häiriöäänet). Tutkimustiimi kirjaa palautteen ja välittää sen oikeille tahoille mahdollisia toimia varten.

Keskeiset käsitteet

Lisätyt äänet = Uuteen lastensairaalaan suunniteltu, sairaalan odotustiloissa ja osassa hisseistä kuultavissa oleva äänimaailma. Tässä tutkimushankkeessa osittain synonyymi sairaalan äänimaailman kanssa.

Melu = häiritsevä tai haitallinen ääni. Väärässä paikassa oleva ääni.

Ääniympäristö = ympäristössä olevien äänien kokonaisuus

Äänimaisema = äänellinen ympäristö tai sen osa. Se on äänten kenttä eli melun, musiikin, luonnon äänten, ihmisten ja teknologisten äänten muodostama kokonaisuus. Se koostuu kaikista ympäristön äänistä, mutta sillä voidaan tarkoittaa myös sävellystä ja äänitaideteosta. Käsite sisältää myös sen, miten ihmiset tulkitsevat ja muokkaavat äänellistä ympäristöänsä.

Äänimaailma = Uuteen lastensairaalaan suunniteltu odotustiloissa ja osassa hisseistä kuultavissa oleva ääniteos osana sairaalan äänimaiseman kokonaisuutta, tässä tutkimushankkeessa osittain synonyymi lisätyille äänille.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimus toteutettiin useassa eri vaiheessa ja tutkimusaineistoa kerättiin kyselyiden, haastattelujen sekä puolistrukturoitujen ryhmähaastattelujen keinoin. Laaja keinovalikoima tutkimusaineiston keräämiseksi nähtiin tarpeelliseksi, jotta tutkimuksessa tavoitettaisiin mahdollisimman kattavasti erilaisiin potilasryhmiin kuuluvat lapset ja nuoret, heidän huoltajansa ja sairaalan henkilökuntaan kuuluvat.

Sairaalassa pidempiä aikoja olevien potilaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksia selvitettiin kyselytutkimuksilla. Vuodeosaston potilailla on käytössään tablettitietokoneet, ja näiden laitteiden avulla toteutettiin kaksi kyselyä, joista toinen oli suunnattu kouluikäisille lapsille ja nuorille (7–16-vuotiaat) ja toinen heidän huoltajilleen. Tämän kyselyn tuottamaa tutkimusaineistoa täydennettiin pienimuotoisen, pilottityyppisen työpajan avulla, jossa kartoitettiin sairaalan leikkiosastolla olevien, alle kouluikäisten lasten kokemuksia puolistrukturoidun ryhmähaastattelun keinoin.

Sairaalassa vierailee päivittäin paljon potilaita ja heidän huoltajiaan lyhytkestoisilla poliklinikakäynneillä. Näiden niin sanottujen päiväkävijöiden kokemuksia koskeva tutkimusaineisto kerättiin pienimuotoisilla ja lyhytkestoisilla henkilö- ja ryhmähaastatteluilla-poliklinikakerroksen (2. krs.) odotustiloissa ja pääaulassa.

Sairaalan henkilökunnan kokemuksia koskeva tutkimusaineisto kerättiin sairaalan sisäverkossa (intranetissä) julkaistun Webropol-kyselyn avulla.

COVID 19 -pandemiasta johtuen tutkimushankkeen aineistojen keruut suoritettiin varsin pitkän ajan kuluessa. Verkossa ja tablettitietokoneella kyselyt voitiin toteuttaa pandemian vielä kestäessä vuosina 2021–2022, mutta tutkijoiden läsnäoloa sairaalassa edellyttävät haastattelututkimukset voitiin toteuttaa vasta keväällä 2023.

Tutkimuseettiset kysymykset

Haastatteluja ja aineiston analysointia varten saatiin HUS:in Lasten ja nuorten sairauksien tulosityksikön tutkimuslupa ja tutkimus toteutettiin Helsingin yliopistollisen sairaalan tutkimuseettisten vaatimusten mukaisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista sekä toteuttamistavoista. Lapsilla ja nuorilla sekä huoltajilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta tai vetäytyä siitä missä vaiheessa tahansa. Myös se tuotiin esiin, ettei tutkimuksesta kieltäytyminen vaikuta perheen saamiin sairaalapalveluihin. Kysely ja haastattelut tehtiin anonymisti. Kyselyyn vastanneiden taustatiedoista kysyttiin ainoastaan ikä, sukupuoli sekä täysi-ikäisiltä koulutustausta. Lisäksi kyselyyn vastanneita, sairaalan henkilökuntaan kuuluvia pyydettiin kertomaan mihin henkilöstöryhmään he kuuluvat. Haastateltujen potilaiden ja heidän omaistensa taustatiedoista kysyttiin ainoastaan ikä. Kaikki vastaukset käsiteltiin anonymisti eikä yksittäisiä vastaajia voi millään tavoin tunnistaa tai jäljittää. Koska

potilaiden, vanhempien tai henkilökunnan henkilötietoja ei missään vaiheessa kysytty eikä rekisteröity, tutkimuksesta ei muodostettu tutkimusrekisteriä.

Potilaiden ja heidän huoltajiensa kyselytutkimus

Vuosittain sairaalan vuodeosastoilla hoidetaan noin 7 500 lasta ja nuorta yhteensä noin 37 000 hoitopäivän ajan. Hoitojaksot ovat keskimäärin noin viisi päivää mediaanin ollessa kolme päivää. Vuodeosastoilla ollaan hyvin eripituisia jaksoja reilun vuorokauden jaksoista useita kuukausia kestäviin hoitojaksoihin. Huoltajalla on mahdollisuus yöpyä lapsensa luona. Suurin osa potilashuoneista on yhden hengen huoneita, joissa on potilassängyn lisäksi vuodesohva ja kylpyhuone.

Sairaalan vuodeosastoilla olevien potilaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksia selvitettiin kyselylomakkeen avulla. Kysely toteutettiin hyödyntämällä kaikkien potilaiden käytössä olevia tablettitietokoneita. Tableteille suunniteltiin kaksi erilaista kyselyä, joista toinen on suunnattu kouluikäisille lapsille ja nuorille (7–16-vuotiaat) ja toinen heidän huoltajilleen (kyselylomakkeet, ks. liitteet 1 ja 2). Kyselylomake on yhdistelmäkysely, joka sisältää sekä numeerisia (Likert-asteikko) että avoimia kysymyksiä.

Hoitajia ohjeistettiin ohjaamaan sopivan ikäisiä potilaita ja kaikkia omaisia vastaamaan kyselyyn. Kysely oli avoinna ajalla 1.3.2021 - 07.10.2022 ja sillä tavoiteltiin vähintään noin 200 vastausta. Tämä tavoite saavutettiin, ja kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 230 vastaajalta, joista 83 oli lapsia ja nuoria ja 147 heidän huoltajiaan. Kyselylomake oli saatavissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja lisäksi paperiversiona venäjäksi ja arabiaksi. Kieliversiot vastasivat sairaalan potilaiden ja heidän huoltajiensa yleisimmin puhumia kieliä.

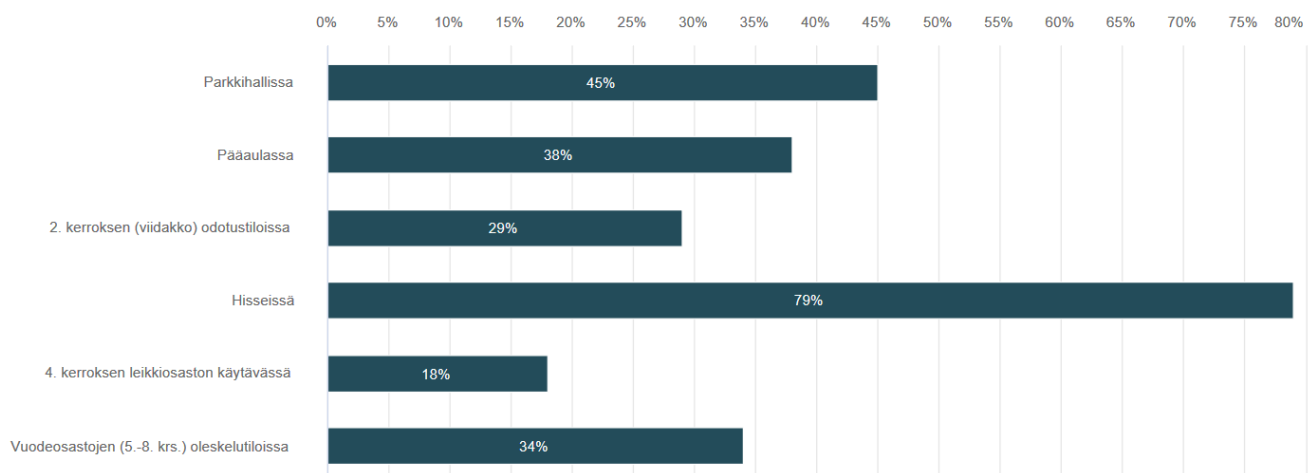
”Että minulla on kaikki hyvin ja täällä on turvallista” - lasten ja nuorten kyselytutkimuksen tulokset

Lasten ja nuorten kyselyyn saatiin yhteensä 83 vastausta. Vastaajista 53,1 % oli tyttöjä, 45,7 % poikia ja 1,2 % muunsukupuolisia [muu]. Eniten vastaajia oli vuonna 2010 syntyneiden ikäluokassa (135), 2009 (11%), 2007 (10%), 2020, 2012 ja 2006 (9 % kussakin).

Vastaajilta kysyttiin, missä päin sairaalaa he olivat kuulleet lisättyjä ääniä. Hissi oli yleisin mainittu paikka. Toiseksi yleisin paikka oli parkkihalli ja kolmanneksi useimmin vastaajat olivat kuulleet lisättyjä ääniä pääaulassa. Kaikki vastaukset jakautuivat seuraavasti (kuva 1):

3. Missä päin uutta lastensairaalaa olet kuullut lisättyjä ääniä? Valitse kaikki kohdat, joissa olet kuullut ääniä.

Vastaajien määrä: 73 , valittujen vastausten lukumäärä: 178

Kuva 1. Vuodeosastolla olevat lapset ja nuoret olivat huomanneet lisättyjä ääniä useimmiten hisseissä, parkkihallissa ja pääaulassa.

Vastaajilta kysyttiin, millaisia ääniä he olivat kuulleet. He olivat kuulleet muun muassa

lukkien naurua, huminaa, aallon kohinaa, merenalaisia ääniä, linnun laulua, tuulen huminaa, rauhallista musiikkia, vesipisarointia, jonkin soittimen ääntä, "semmoisia luontoääniä", soittamista, avaruus teemaisia, kaloja, hisseissä oli pimputusta, "mysterisen oloisia ääniä, jotka vaihtelevat. Mielessäni ne ovat kirkkaita ja värikkäitä.", "dewdddsssssdwwwww", "plin, plin, plin", vatten och sus, apinan vonkuna, kivoja ääniä, "hississä on kuullut hauskanlaisia ääniä. Semmoisia vetisiä ääniä", metsä tai vuori, jonkinlaisia tunnelmaääniä, musiikkia, jänniä, mumin ljud

Aivan valtaosa, yhteensä 74 % piti kuulemiaan ääniä joko oikein kivoina tai melko kivoina. Osuudet olivat

luonnehdinta	% vastauksista
oikein kivoja	51
melko kivoja	23
en osaa sanoa	17
ei kovin kivoja	5
ei yhtään kivoja	4

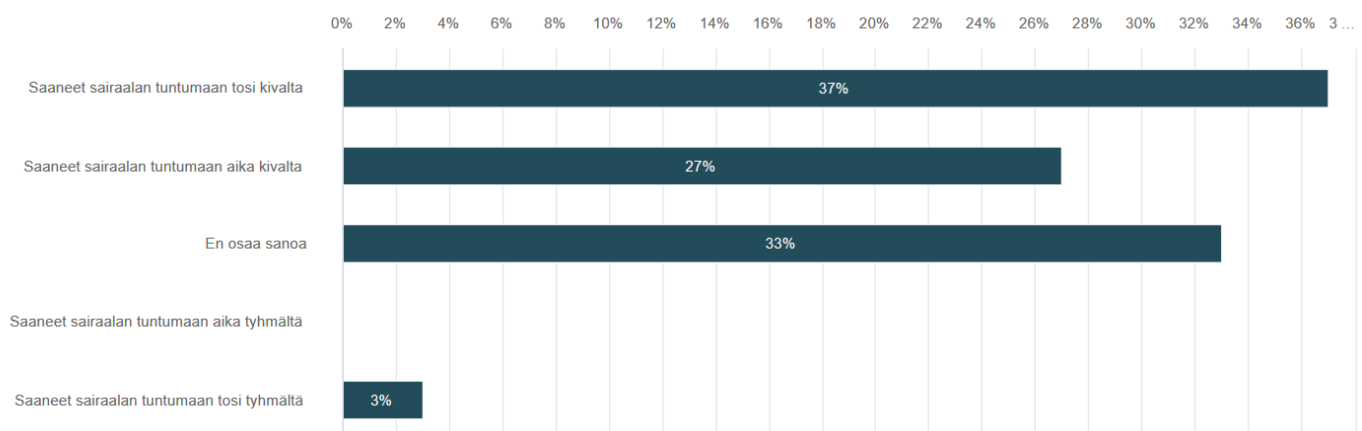
Vastaajia pyydettiin kertomaan tarkemmin, missä päin sairaalaa he olivat kuulleet mainittuja ääniä. Avoinissa vastauksissa mainittiin useimmiten hissi, parkkihalli, pääaula ja akvaarion alue. Osa myös kuvaili äänten herättämiä tunteita:

"Meriakvaarion kohdalla ne olivat tosi hyviä. Tuntui kuin aurinko olisi lämmittänyt kasvoja." "Hississä on ihanat äänet", "Pelotti uusi paikka."

Kysyttäessä olivatko äänet vaikuttaneet sairaalassa viihtymiseen, vastaukset jakautuivat seuraavasti:

7. Ovatko äänet vaikuttaneet siihen, kuinka hyvin viihdyt sairaalassa? Jos vastasit kyllä, niin ovatko äänet

Vastaajien määrä: 70

Kuva 2. Suurin osa vuodeosastolla olleista, kyselyyn vastanneista potilaista koki äänimaailman lisänsä sairaalassa viihtymistä.

Yhteensä 64 prosenttia vastaajista koki, että äänet olivat saaneet sairaalan tuntumaan tosi kivalta tai aika kivalta. 33 % ei osannut sanoa ja 3 % koki äänten saaneen sairaalan tuntumaan tosi tyhmältä (ks. kuva 2.). Vastaajia pyydettiin niin

halutessaan tarkentamaan, minkä kerroksen tai hissien ääntä kokemus koskee. Avoimissa vastauksissa mainittiin useimmin hissit ja kaikki lisättyjä ääniä "sisältäneet" eri kerrokset saivat mainintoja. Osa vastaajista myös kuvaili tuntemuksiaan

"Hissi on paras, myös muualla linnut ja veden solina."

"Kuudennen kerroksen rauhallinen joku musa on ihan ok. Luonnonäänet kivoja."

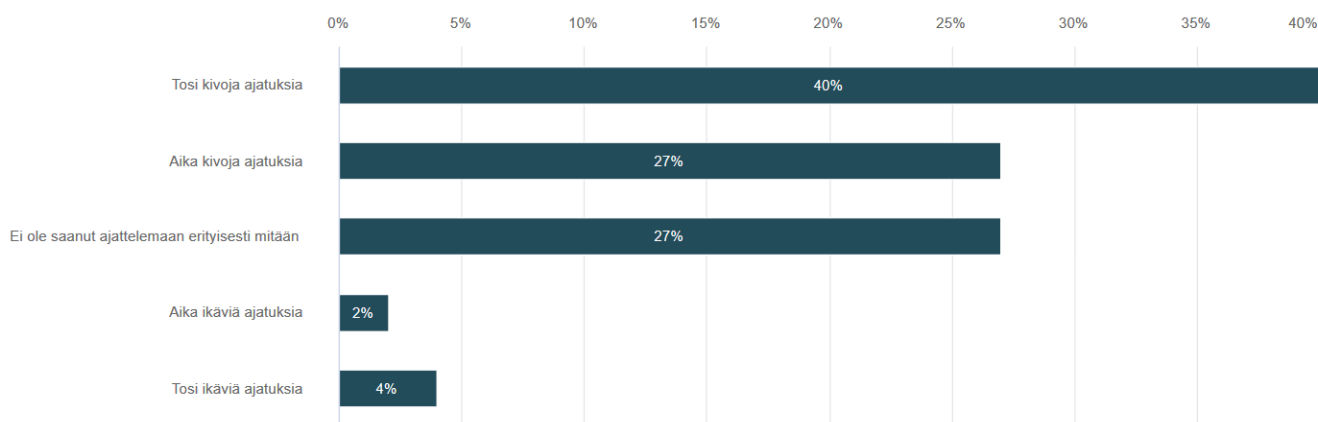
"Kaikissa hisseissä, lempparini avaruushissi."

Osa vastaajista oli myös huomannut, että kaikissa sairaalan hisseissä ei ole lisättyä ääntä.

Kysyttäessä onko äänistä tullut mieleesi erityisiä asioita, tähän "kyllä" vastanneista 67 % vastasi joko "tosi kivoja asioita" tai "aika kivoja asioita" (kuva 3.). Vastaukset jakautuivat seuraavasti:

10. Onko äänistä tullut mieleesi erityisiä asioita? Jos vastasit kyllä, tuleeko äänistä mieleesi

Vastaajien määrä: 70

Kuva 3. Vuodeosastolla olleista, kyselyyn vastanneista potilaista valtaosalle äänistä tuli mieleen mukavia asioita.

Vastaajat kuvailivat äänen herättämiä ajatuksia muun muassa näin:

rentouttava, "että tämä sairaala on tehty meitä (sairaita lapsia varten). Ja täällä oleskelu on tehty mahdolliseksi." "Tulee mieleen puisto joka on talon vieressä, lähi metsä ja meri." Iloisii!, Star Wars, kellot tulleet mieleen, turvallisuuden tunnetta ja huolenpitoa, että mä olisin avaruudessa, hauskaa, akvaario sai mieleni iloiseksi, "Mielessäni ne ovat kirkkaita ja värikkäitä, lämpimiä ja pehmeitä ääniä", rentoutumista ja turvallisia ajatuksia. "Avaruuden tuntua, sellaisia kuin kaikki on hyvin", Att allt kommer bli bra, Lugn, rauhallisia ja mukavia ajatuksia, rauhallisia ja tuttuja asioita, birds and nature, Mumin

Hissi oli ylivoimaisesti yleisimmin mainittu paikka, kun vastaajia pyydettiin tarkentamaan, missä sairaalan tiloissa he olivat kuulleet ääniä, joista tuli ajatuksia heidän mieleensä. Kun vastaajilta kysyttiin missä he ovat kuulleet kivan äänen 31 vastauksesta 17 vastauksessa mainittiin hissi. Myös aula, 5. kerros, Avaruus-osasto, kahvila ja 8. kerros saivat mainintoja.

Mikäli vastaajat olivat kuulleet mielestään useita kivoja ääniä, heitä pyydettiin nimeämään niitä. Esiin nostettiin muun muassa nämä äänet: lintuja ja aaltoja, meri kerros, äiti, eläimet, hissien pimplutus ja kalat, meren äänet, parkkihallin, rannan, viidakon ja hissien äänet, linnun laulu. Tähän kohtaan tuli myös yksi "ei kiitos" -vastaus.

Sairaalassa kuulluista kivoista äänistä vastaajille tuli mieleen muun muassa

"Hauskoja ja kivoja asioita", kaikkien ääni, Star Wars, koti ja rauhallisuus, avaruus, "kalat ja ruoka", rentouttavuus, "lempeitä, värikkäitä, pehmeitä, rauhoittavia ajatuksia", "että minulla on kaikki hyvin ja

täällä on turvallista", avaruus ja merenalaisuus, turvallinen ja rauhallinen paikka, "ihanuutta, turvaa", luontoelämyksiä, "muumi elokuva, pelle", rauhalliset metsät mökillä.

Vastausten perusteella voi todeta, että äänistä ei saatu lapsilta ja nuorilta juuri lainkaan negatiivista palautetta. Osa avoimiin kysymyksiin vastanneista ei ollut kuullut mitään tai koki, että äänet eivät olleet herättäneet juurikaan ajatuksia tai mietteitä. Nämä vastaajat olivat selkeässä vähemmistössä.

Vastaajilta kysyttiin myös, olivatko he kuulleet tuttuja ääniä. Tällaisiksi mainittiin muun muassa

lokin ääni, linnut, äidin ja oma ääni, television ääni, huilut ja rytmisoittimet, veden solina, "kuulosti vähän Frozen 1 -musiikilta", apinan uikutusta, meren solinaa ja musiikkia, keittiön ääniä, tipan hurinaa ja pienten lasten kirkunaa.

Tuttuja ääniä oli kuultu mm. hisseissä, omissa huoneissa, aulassa, parkkihallissa ja melkein kaikissa kerroksissa. Näistä tutuiksi nimetyistä, sairaalassa kuulluista äänistä tuli vastaajille mieleen mm., että "ne olivat kivoja, sairaalasänky, avaruus, äiti, lokit ja meri, perhe, rauhallisuus ja turvallisuus, klooneja ja meri ja koti." Yksi vastaaja koki ne ärsyttäväiksi ja yksi vastasi "en tiedä".

Vastaajilta tiedusteltiin myös heidän sairaalassa kuulemistaan oudoista äänistä. Yhteensä 24 tähän kysymykseen vastanneesta 13 vastaajaa ei ollut kuullut outoja ääniä lainkaan. Ne, jotka olivat kuulleet outoja ääniä, mainitsivat muun muassa poran, tuulen, hissien, hassun soittimen, vessan ja oman huoneen, leikkaussalin, viidakon äänet ja 8. kerroksen lepohuoneen. Oudoiksi koetuista äänistä mieleen vastaajille tuli mm. porakone, pilvet, avaruus, pelottavaa, meriäänet ja moottori.

Vastaajilta kysyttiin sairaalassa mahdollisesti kuulemistaan pelottavista äänistä. 24 kysymykseen vastanneesta 18 ei ollut kuullut pelottavia ääniä. Ne vastaajat, jotka olivat kuulleet pelottavia ääniä, mainitsivat nukutuksen, kaikuvan ja sihisevän vessan, odotushuoneen, jonkun hoitajan huutaneen kerran ja oman huoneen. Toisin sanoen vastaajat mainitsivat pelottavina ääninä sairaalan infraan tai toimintoihin liittyviä ääniä.

Lisäksi yksi vastaaja toivoi, että vaihtelun vuoksi esimerkiksi Halloweenina saisi kuuluakin pelottavia ääniä.

Lopuksi vastaajilta kysyttiin, tuleeko sairaalan muista äänistä, kuten tutkimuksiin käytettävistä laitteista, jotain mieleen. Vastattiin (23 vastaajaa) muun muassa näin:

ne ahdistavat, leikkauspöytä, porausta ja piippausta, MRI, piippaukset, muumimaailma, sairaala, palohälytint, elokuvat, ne ovat kivoja, ikäviä ajatuksia, turvallinen sairaala, Pj maske sankarit, moottori, its nice relaxing and calm - peaceful, magnetröntgen har väldigt högt ljud men det är bra när man får se film.

Myös tipan ääni, kun tippa loppuu ja laite hälyttää, mainittiin todella pelottavaksi ääneksi. Tipan loppumisesta ilmoittava, kova, hälytyksenomainen laiteääni, on potilasturvallisuuteen liittyvä seikka.

Yhteenveto vuodeosastolla olleiden lasten ja nuorten kokemuksista

Vuodeosastoilla hoidettavina olleet, kyselyyn vastanneet lapset ja nuoret pitivät äänimaailmaa onnistuneena – "kivana". Se koettiin mielikuvitusta ruokkivana ja turvallisenä. Äänimaailma on muistoja herättävä elementti, joka lisäsi muutoin vieraan, jännittävän ja ehkä jossain määrin pelottavankin paikan viihtyisyyttä. Osa vastaajista oli pannut merkille, että heidän vuokseen oli nähty tässäkin erityistä vaivaa, jolloin tällainen pieni mutta sairaalaympäristössä uusi yksityiskohta viestii omalta osaltaan huolenpidosta ja lisää sairaalassa olon turvallisuuden tunnetta. Ääniin liitetty kokemus, kuten eräs vastaaja kuvailee "[ovat] sellaisia kun kaikki on hyvin" - on asia, jota on syytä vaalia myös

jatkossa. Merkityksellistä sairaalassa viihtymisen kannalta olivat vastaajien äänimaailmasta löytämät tutut elementit, joita sairaalan kliinisestä ympäristöstä ei välttämättä muuten juurikaan löydy. Eri tutkimuksissa onkin havaittu, että sairaalaympäristön muokkaaminen kotoisaksi ja tutunoloiseksi sekä visuaalisen taiteen ja huolellisesti valittujen värien ja koristeiden läsnäolo voi vähentää stressiä, lisätä viihtymistä mutta myös lisätä potilaiden kokemaa turvallisuuden tunnetta ja luottamusta hoidon korkeatasoisuuteen. On myös havaittu, että luonnon maisemat näyttäisivät toimivan tässä paremmin kuin abstraktimpi, mahdollisesti voimakkaita tunteita herättävä taide, joka voidaan kokea myös ahdistavana. Tämän on tulkittu johtuvan siitä, että evoluutiohistoriamme takia kukoistava ja vehmas luonnonympäristö herättää meissä positiivisia tunnereaktioita.⁷ Sairaalaympäristöön lisätyillä luonnon äänillä näyttäisi olevan vastaava vaikutus.⁸

Kyselyyn vastanneiden potilaiden tekemät assosiaatiot ”Star Wars” -elokuvaan, puistovierailuihin ja mökkikäynteihin vahvistavat potilaiden toimijuutta osana sairaalan äänimaailmaa. Vaikka lapset ja nuoret eivät ole itse tuottamassa näitä ääniä, he voivat niiden kautta luoda aktiivisesti omaa suhdetta sairaalan tiloihin ja saada äänten kautta myös uusia positiivisia muistoja. Samalla äänimaailma rentouttaa vieden mietteet hetkeksi pois mahdollisesti fyysisesti ja psyykkisesti kuormittavasta elämäntilanteesta. Abstraktit äänet täydentävät Lastensairaalan äänimaailmaa, ja muodostavat yhdessä luonnon äänien ja musiikin kanssa herkän, sadunomaisen kokonaisuuden. Sairaalassa olevan visuaalisen taiteen merkitystä koskevista tutkimuksista on havaittu, että visuaalinen taide auttaa potilaita ylläpitämään psyykkistä yhteyttä sairaalan ulkopuoliseen maailmaan.⁹ Voidaan päätellä, että äänitaiteella ja äänimaailmalla osana sairaalaympäristöä on tässä tapauksessa sama funktio.

Tutkijan mieleen on tullut, onko esimerkiksi luonnon äänten tuominen sisätiloihin steriiliin ja kliiniseen sairaalaympäristöön liiankin vieras elementti, jolloin se herättäisi hämmennystä ja saatettaisiin kokea väärässä paikassa olevana äänenä eli meluna. Vastausten perusteella näin ei näytä käyneen. On myös mahdollista, että tähän on jossain määrin vaikuttanut se, että luonnon ääniä, kuten lintujen laulua on ollut jo useiden vuosien ajan kuultavissa muissakin julkisissa tiloissa¹⁰, jolloin ilmiö ei välttämättä ole kaikille täysin uusi, vaikka tietävästi missään sairaalassa ei ole toteutettu vastaavaa kokonaisvaltaista äänimaailmaa.

Koska sairaalan äänimaailman tavoitteena on lisätä potilaiden viihtymistä ja kokemaa huolenpidon ja turvallisuuden tunnetta, voidaan vastausten perusteella nähdä, että äänimaailma on erittäin onnistunut. Se on monipuolinen ja ajatuksia herättävä mutta ei liian päällekkävyä. Se sijaitsee sopivasti hieman sivummalla, jolloin äänten äärelle voi hakeutua tai niitä voi vältellä oman mielen mukaan. Sairaalan äänimaailma tasoittaa potilaiden kokemusmaailmassa ehkä jonkin terävän kulman hieman sileämmäksi. Taide antaa tilaa kokea toisin ja tarjoaa turvallisen väylän vaalia tunneyhteyttä sairaalan ulkopuoliseen maailmaan.

”Mieli kevenee hetkeksi” - huoltajien kyselytutkimuksen tulokset

Lastensairaalassa vuodeosastoilla hoidettavien lasten ja nuorten huoltajille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä 146 huoltajaa, joista 74 % oli naisia, 23,3 % miehiä ja muun sukupuolisia 2,7 %.

Vastaajista suurin osa oli syntynyt vuonna 1982 (8,5 %), 1976 ja 1981 (6,4, % kumpanakin vuonna) ja 1989 ja 1990 (5 % kumpanakin vuonna). Vastaajista suurimmalla osalla (31 %) on ammattikorkeakoulututkinto, ammattikoulututkinto on 24 % vastaajista ja muu tutkinto 13 %. Ylioppilastutkinto oli 11 % vastaajista.

⁷ Esim. Leather et al 2003; Lankston et al 2010; Nielsen et al 2017; myös Riisbøl & Timmermann 2020.

⁸ vrt. Iyendo 2017.

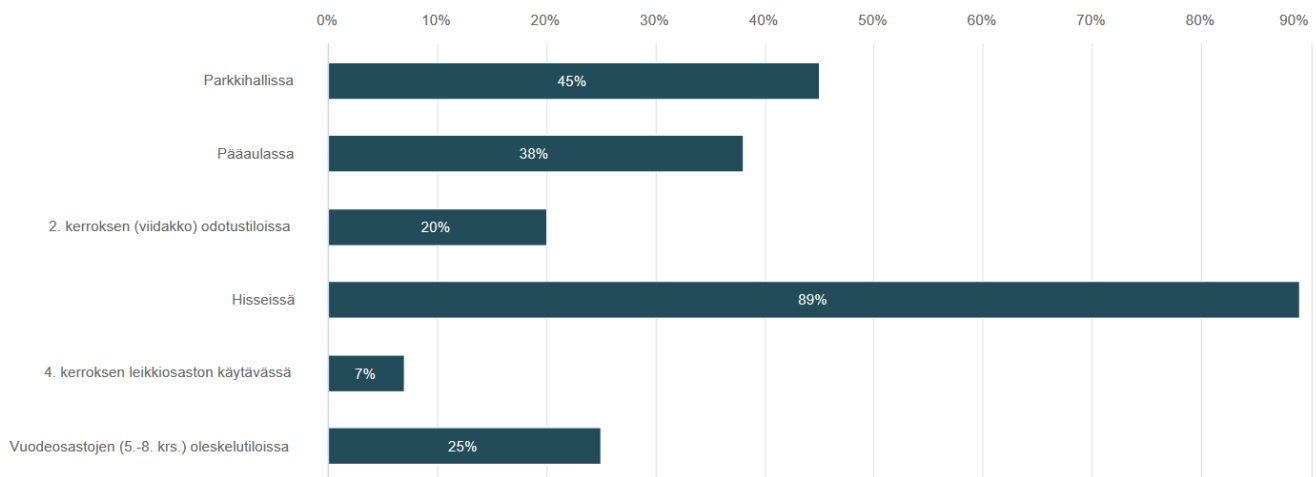
⁹ Nielsen et al 2017.

¹⁰ Kotimaisissa kohteissa keinotekoisesti lisättyä linnunlaulua on kuultavissa ainakin Helsinki-Vantaan lentoaseman ja Neste K -liikenneasemien wc-tiloissa ja Helsingin Pasilan rautatieasemalta Ilmalan kaupunginosaan johtavan kevyenliikenteen väylällä.

Ylivoimaisesti useimmiten huoltajat olivat kuulleet lisättyjä ääniä hisseissä (89 %) ja toiseksi useimmiten parkkihallissa (45 %). Vastaukset jakautuivat seuraavasti (kuva 4.):

4. Missä päin Uutta lastensairaalaan olet kuullut lisättyjä ääniä? Valitse kaikki kohdat, joissa olet kuullut ääniä.

Vastaajien määrä: 142 , valittujen vastausten lukumäärä: 317

Kuva 4. Kyselyyn vastannet, vuodeosastoilla olevien potilaiden huoltajat olivat kuulleet sairaalaan lisättyjä ääniä useimmiten hisseissä ja parkkihallissa.

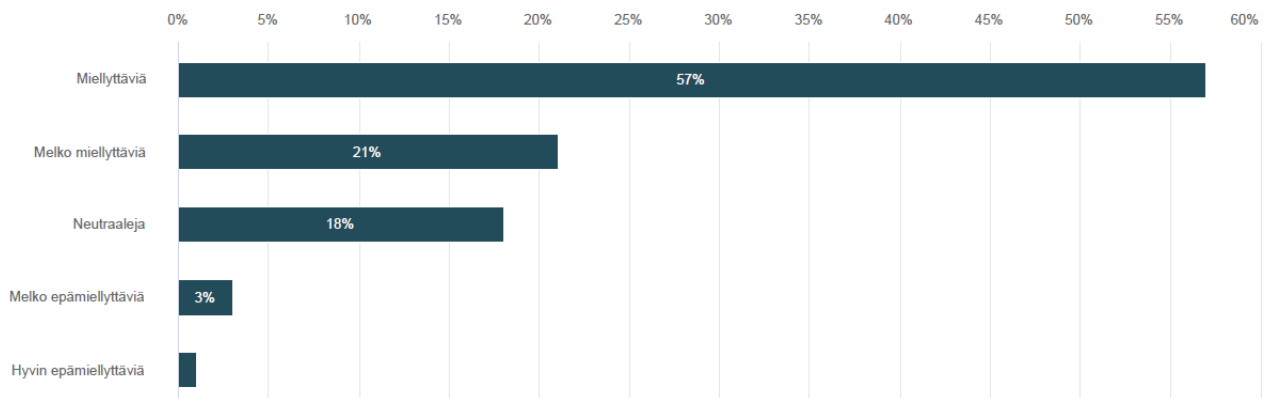
Vastaajilta kysyttiin, millaisia ääniä he ovat kuulleet. Sairaalassa kuultuja ääniä sanoitettiin muun muassa seuraavilla tavoilla:

Puron solina, veden alaisia ääniä, luonnon ääniä, lintujen viserrystä, vesipisaroiden tippumista luolassa, joku kävelee hiekkarannalla, hisseissä määrittelemätöntä ääntä, aaltojen ääni, lasten hissimusiikkia, veden suhinaa, pimputuksia, vihellyksiä/ujelluksia, ehkä kelloja, viidakon ääniä, melko rauhallista ja luonnollista, rahoittavia, metsän ääniä, ikään kuin mekaanisesti tuotettua veden solinaa, eritasoisia helinöitä, porausta, korkeaa vinkuvaa ääntä, naksuntaa, ihmeellistä solinaa, ärsyttäviä, luolastoääniä, jännittäviä lirutuksia, kissa, meren ääniä ja valaita - viidakon ääniä myös, loruja, avaruushenkisiä satuääniä, remonttiääniä, kauniita klikshduksia, tuulta, heleää haikaa muumimaista soittoa, hississä todella miellyttävä musiikkiefekti! Tosi onnistunut kokonaisuus valojen, kuvioiden ja musiikin osalta.

Kun vastaajilta kysyttiin kuultujen äänten miellyttävyydestä, vastaukset jakautuivat seuraavasti (kuva 5.):

6. Ovatko kuulemasi äänet sinusta

Vastaajien määrä: 141

Kuva 5. Kyselyyn vastanneista, vuodeosastolla olleiden potilaiden huoltajista miltei 80 prosenttia koki lisätyt äänet miellyttäväiksi tai melko miellyttäväiksi.

Yhteensä 78 % vastaajista koki äänet miellyttäväiksi tai melko miellyttäväiksi. Ainoastaan yksi vastaaja koki äänet hyvin epämiellyttäväksi ja neljä vastaajaa melko epämiellyttäväksi.

Kokemuksen synnyttäen ääniä kuultiin ylivoimaisesti useimmiten hisseissä. Tähän kysymykseen vastasi 54 henkilöä, joista 46 vastauksessa mainittiin hissit joko ainoana paikkana tai jonkin muun paikan yhteydessä. Muut lisättyjä ääniä sisältävät paikat saivat melko vähän mainintoja, näistä eniten parkkihalli.

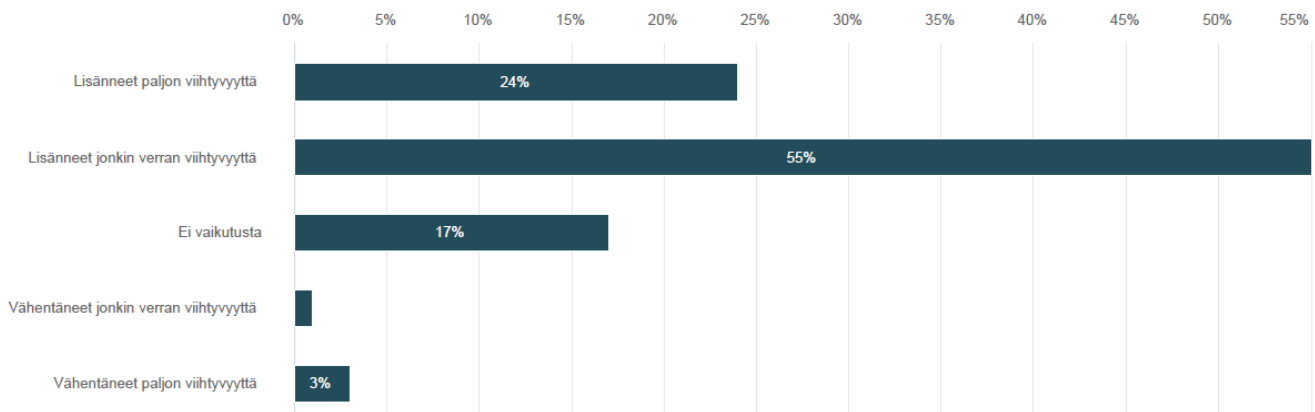
Tässä kohtaa hisseistä mainittiin, että äänet kuuluivat hisseissä selkeästi, ja rahoittivat myös hissielkoista sisarusta. Yksi vastaajaa koki hissien äänet hirveiksi. Hissien ääniä kuvailtiin myös seuraavasti:

Hissarnas ljud verkar lugnande, samtidigt som de är spännande. "Hissi, muuten ahdistava paikka, niin kivasti rauhoittaa." "Hissien äänet ovat todella lohduttavia ja rauhoittavia", "Hissien ääni tuo surullisen mielen, kun tilanne lapsella on vaikea." "Hisseissä ääni rentouttaa joka kerta kun on matkalla kohti uutta, pelottavaa ja tuntematonta."

Vastaajilta kysyttiin ovatko heidän kuulemansa äänet vaikuttaneet sairaalokokemukseen, ja tähän "kyllä" vastanneista (yhteensä 143 vastaajaa) yhteensä 79 % koki äänten lisännen viihtyvyyttä joko jonkin verran (55 %) tai lisännen paljon viihtyvyyttä (24 %). 17 % vastaajista koki, että äänillä ei ollut vaikutusta (ks. kuva 6.).

8. Ovatko kuulemasi äänet vaikuttaneet sairaalokokemukseesi? Jos vastasit kyllä, niin ovatko äänet

Vastaajien määrä: 143

Kuva 6. Kyselyyn vastanneista, vuodeosastoilla olleiden lasten ja nuorten huoltajista valtaosa koki lisättyjen äänten lisännen sairaalan viihtyvyyttä.

Sairaalokokemukseen vaikuttaneita ääniä yksilöitiin ylivoimaisesti eniten hisseihin. Muutamia mainintoja saivat muun muassa myös Taika-kerros (5. krs.), Avaruus-kerros (7. krs.), parkkihalli ja pääaula. Avoimissa vastauksissa kuvailtiin sairaalokokemukseen vaikuttaneita ääniä muun muassa näin:

"Osasto avaruuden äänet olivat erikoisia. Tekivät oleskelutilasta jännittävän. Hissien äänet olivat niin pieneen tilaan aika ahdistavat."

"Hiljaisiin hetkiin tai siirtymiin tuo mukavasti sisältöä ja voi kiinnittää ajatuksensa niihin. Tosin korkeammat äänet ovat tuntuneet aistiherkästä lapsesta epämiellyttäviltä. Vettä imitoivat äänet miellyttäviä."

"Hississä, lapset tykkäävät varmana."

Vastaajilta kysyttiin, ovatko sairaalaan lisätyt äänet herättäneet ajatuksia. Vastaajista yhteensä 72 % koki äänimaailman synnyttäneen joko miellyttäviä ajatuksia (35 %) tai melko miellyttäviä ajatuksia (37 %). "Ei ole syntynyt erityisiä ajatuksia" koki 24 % vastaajista ja 3 % koki melko epämiellyttäviä ajatuksia ja yksi vastaaja (0,7 %) koki hyvin epämiellyttäviä ajatuksia. Vastaajia pyydettiin kuvailemaan millaisia ajatuksia tai muistoja äänet ovat herättäneet. He nostivat esiin muun muassa seuraavia, myönteisiä ajatuksia:

Rentouttavia ja hauskoja hetkiä. Sairaalan tilat on rakennettu lapsia ajatellen. Äänet ovat rentouttavia ja luovat turvallista tunnelmaa. Rentouttaa ja siirtää ajatuksia pois sairaalan elämästä. Ajatukset ja mieli kevenee hetkeksi mm. hississä., tulee olo, että tulee huomatuksi, kun ääni alkaa soida ohi kulkiessa käytävällä.

Hyvä mieli siitä, että viihtyvyyteen on panostettu. Äänet vähentävät sairaalan kliinistä tunnelmaa. Äänet ovat olleet rauhoittavia - ja vieneet ikään kuin satumaahan hetkeksi. Rauhoitti kun jännitti vähän. Muistoja lapsuusajan muumiohjelmissä. Tulee ehkä jonkun verran mieleen luonto, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että voisin kuvitella olevani luonnossa. "Muumeja. Ajatuksia siitä kun lapset olivat vielä pieniä ja molemmat terveitä. Toivoa siitä, että esikoisenkin vointi vielä paranee, vaikka sairaalakäynnit ovat pelottavia." Mielenkiinto, turvallisuus, seikkailu. "Jokin mystisyys liittyi hissien ääniin, ajatus siitä, ettei sairaalaan meno ja siellä olo ole pelottavaa vaan moniulotteinen kokemus itsessään. Lapsen silmin ajateltuna asia on todella tärkeä ja soisin vastaavia elementtejä käytettävän laajemminkin." Magic. Muistoja.

Lisätyn äänimaailman tavoitteena on edesauttaa sairaalaan viihtyvyyttä ja saada potilaat ja heidän huoltajansa ajattelemaan edes hetkeksi muuta kuin mahdollisesti käsillä olevaa ahdistavaa tai jännittävää tilannetta. Näiden vastausten perusteella tässä on onnistuttu erinomaisesti. Ainostaan muutamassa tapauksessa näyttää käyneen toisin päin eli sairaalan äänimaailma on assosioitunut raskaisiin ja ikäviin tapahtumiin, joiden vuoksi sairaalaan on tultu tai siihen, miten asiat ovat siellä edenneet. Tätä kuvaa erään vastaajan kokemus: "Hirveitä muistoja - hississä kuuluva ääni muistuttaa onnettomuudesta koska kuulin äänen tyttäreni tultua sairaalaan." Toisella vastaajalla on samantyylinen kokemus ja hän esittää ääniin liittyvän parannusehdotuksen: "Äänet liittävät sairaalan tapahtumiin. Ne tuovat tiettyiltä osin muistoja raskaista ja ikävistä tapahtumista. Sen vuoksi niiden kiertoaika tulisi olla riittävän pitkä." Yksi vastaaja koki, että äänimaailman kehittäminen ja sitä palveleva tutkimus vie huomiota sairaalan "oikeilta" perusteiltä, kuten potilasturvallisuudelta ja vammaisten lasten hoidolta.

Kun vastaajia pyydettiin yksilöimään sairaalan tiloja, joissa ajatuksia synnyttäneitä ääniä oli kuultu, jälleen mainittiin hissit ylivoimaisesti useimmin. Yksi vastaaja kommentoi tässä kohtaa, että "Itselläni ei niinkään herännyt ajatuksia äänistä. Äänet ovat tuoneet enemmänkin turvallisuuden tunnetta." Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, ovatko heidän huollettavansa eli lapsipotilaat kommentoineet sairaalan äänimaailmaa, ja miten. Tähän vastasi 43 vastaajaa ja he kommentoivat muun muassa näin:

Ihmeteltyt. Ääniin liittyviä valoja (oleskelutila os. Avaruus) ihasteli.

Kyllä, hän on vielä niin pieni, mutta reagoi selkeästi ääniin ja etsii katseella niiden lähdeä.

He ovat pitäneet äänistä. Tykänneet linnunlaulusta. Unimusiikista tuttuja elementtejä. "Lähinnä ihmeteltyt. Etenkin ensimmäisillä kerroilla. Äänet ovat luoneet mielenkiintoa sairaalaa kohtaan. Eli hyvä."

Kyllä, hisseissä on kommentoitu ääniä kivaksi. "Ihana!" Kivat äänet, ihan kuin oltais vedessä jne.

Sanonut vain, että kuuluu ääniä. Äänet ovat olleet kivoja aulassa ja hississä. Lapsi on kova jännittämään sairaala käyntejä ja ääniä kuuntelemalla ja niistä keskustelemalla suurin jännitys on unohtunut. :)

Hän tykkäsi äänistä myös. Kyllä. Ihan kuin kuuluisi meren ääniä. Lapsi piti äänistä. Ihan ääniä.

9v innostui meri teemasta ja vasta kuvien jälkeen kiinnitti huomion ääniin. Kuulostaa ihanalta, hän on aistihäiriöinen ja äänet rauhoittavat häntä ja vievät ajatukset pois siitä miten iso asia on olla sairaalassa. Hississä ja akvaariolla ja ei ainakaan negatiivisia ajatuksia

Tykkää äänistä ja kuulostaa hausalle. Lapsi kuunteli tarkasti ja jotenkin pysähtyi tilanteessa. Kyseessä aistilyherkkä lapsi. Selvästi miellyttävä ääni. Kommentoi "vaaauuuu".

Näiden vastusten perusteella äänimaailman tavoite eli potilaiden ja heidän huoltajiensa viihtymisen parantaminen ja ajatusten vieminen ehkä jännittäväksi koetusta sairaalavierailusta on onnistunut. Äänimaailma on lisännyt huoltajien sairaalassa oloon liittyvää turvallisuuden tunnetta ja luottamusta ja voinut vähentää stressiä.

Avoimissa vastauksissa nostettiin esiin myös jonkin verran kritiikkiä. Eräs vastaaja kirjoittaa: "Korkeat äänet ovat tuntuneet hississä epämiellyttäviltä, mutta muuten auttaneet keskittämään ajatuksia hetken ympäristöön, eikä toimenpiteisiin tai mieltä ahdistaviin ajatuksiin." Myös toisessa vastauksessa hissien äänen mainittiin olevan liian kovalla.

Vastaajia pyydettiin tarkentamaan, mihin sairaalan tiloihin tai millaisiin tilanteisiin tai toimenpiteisiin huollettavan kommentoimat äänet liittyvät. Jälleen hissit nousivat ylivoimaisesti eniten esiin. Mainintoja saivat myös Avaruuskerros ja parkkihalli.

Lopuksi vastaajia pyydettiin antamaan muuta mahdollista palautetta sairaalan äänimaailmasta. Tähän kysymykseen vastasi 33 vastaajaa, joista viisi vastaajaa koki lisätyt äänet negatiivisiksi. Yksi vastaaja piti niitä satunnaiselle kävijälle onnistuneena mutta monen viikon oleskelun jälkeen äänet koettiin ahdistavina. Vain yksi vastaaja kommentoi muita sairaalan ääniä ja hän koki potilashuoneen lääkeruiskujen ja hoitajien uuden puhelimen hälytysäänet välillä häiritsevän koviksi, kun niissä oli sama volyymitaso vuorokaudenajasta riippumatta.

Suurin osa tämän kysymyksen kohdalla annetusta palautteesta oli kuitenkin positiivista ja koski nimenomaan lisättyjä ääniä, joita mm. toivottiin lisää. Asiaa kommentoitiin muun muassa näin:

Tosi ihanaa 😊, erilainen kiva kokemus. Hienoa, että viihtyvyyttä lisätään, hauska idea.

Ne on tosi kivoja ja lapsiystävällisiä. Autismikirjon lapselle erittäin hyvää.

Olen hyvin ääniherkkä ja ahdistun helposti. Sairaalassa oleminen lapsen kanssa on stressaava kokemus. Lastensairaalan äänimaailma on toteutettu mielestäni erittäin taitavasti ja onnistuneesti, kiitos siitä. Se on todella auttanut sietämään täällä olemista. Lämmin kiitos.

Kiva viihtyvyyttä lisäävä ominaisuus.

Tällaista lisää!

Upea kokonaisuus.

Miellyttävän rauhallista ja hiljaista. Ääniefektit toimivia ja sopivat kokonaisuuteen todella hyvin.

Tässä kohdin nostettiin esiin myös muutama parannusehdotus. Erä vastaaja kiittelee äänten rikkovan hyvin sairaalan kliinisyttä ja tuovan hymyä. Hän toivoo ääniä myös potilashuoneisiin helpottamaan nukahtamista, jolloin äänet saisi käyttöön vain tarvittaessa. Toisessa vastauksessa toivottiin ääniä taideteosten yhteyteen.

Yhteenveto vuodeosastoilla olleiden lasten ja nuorten huoltajien kyselytutkimuksen tuloksista

Vuodeosastoilla olleiden lasten ja nuorten huoltajat kokivat äänimaailman valtaosin myönteiseksi ja lisänneen sairaalan viihtyisyyttä, tai "sietämään sairaalassa oloa paremmin", kuten eräs vastaaja kiteytti. Äänimaailma koettiin rentouttavaksi ja auttavan keventämään hetkeksi mieltä. Äänet vähensivät sairaalan kliinistä tunnelmaa tehden siitä kotoisamman ja vähensivät näin koettua stressiä. Koettiin, että äänet tekivät sairaalakokemuksesta moniulotteisemman. Moni vastaaja oli pannut ilahtuneena merkille, että äänet olivat myös huollettavalle lapselle tärkeitä. Ne olivat vähentäneet huollettavan sairaalaa kohtaa tuntemaa jännitystä ja lisänneet potilaiden mielenkiintoa sairaalaa kohtaan.

Vastausten perustella voi sanoa, että mikä ilahduttaa hoidettavaa lasta ja nuorta, ilahduttaa myös huoltajaa. Äänimaailma saikin paljon kiitosta kyselyyn vastanneilta huoltajilta ja näiden vastausten valossa äänimaailma on onnistunut kokonaisuus, joka palvelee tarkoitustaan sairaalan viihtyvyyden parantamisessa ja auttaa potilaita ja heidän huoltajiaan ainakin hetkeksi irrottautumaan sairaalassa oloon liittyvistä mietteistä äänien synnyttämien mukavien muistojen äärelle. Äänistä tuli myös "huomatuksi [tullut?] olo" kun äänet soivat ohi kulkiessa. Osan vastaajista voikin tulkita kokeneen, että äänimaailman kaltainen pieni mutta tarkoin mietitty yksityiskohta viestii omalta osaltaan kävijöille huolenpidon tunnelmaa ja siten lisää heidän sairaalassa kokemaansa turvallisuuden tunnetta.

Lasten puolistrukturoitu ryhmähaastattelu

Tutkimushankkeen pääpaino on sairaalassa hoidettavien potilaiden eli lasten ja nuorten lisättyihin ääniin liittyvien kokemusten selvittämisessä. Tästä syystä vuodeosastolla olleiden potilaiden kyselytutkimusta täydentämään järjestettiin lasten leikkiosastolla olevien lasten kanssa pienimuotoinen, pilottityyppinen työpaja.

Työpajassa kartoitettiin alle kouluikäisten lasten kokemuksia puolistrukturoidun ryhmähaastattelun keinoin. Pilotti toteutettiin sairaalan leikkiosastolla varhaiskasvatuksen opettajien tuella. Varhaiskasvatuksen opettajat valitsivat työpajaan vapaaehtoisia, alle kouluikäisiä lapsia, joiden kokemuksia kyseltiin ääniä sisältäviin kohteisiin (hissi, alaulan akvaario ja videoseinä) suunnatun kävelyn ja kävelyn jälkeen järjestetyn lyhyen piirtämishetken yhteydessä. Työpajat olivat ajallisesti lyhytkestoisia (max 25 min) ja kestoltaan sekä sisällöltään mukautettuja kunkin lapsiryhmän ikätason mukaisiksi. Työpajojen toteuttamisajankohta ajoitettiin varhaiskasvatuksen opettajien tuella lasten vireystilaan ja sairaalassa olon päivärytmiin sopiviksi. Leikkiosastolla vierailevat lapset olivat tutkimushetkellä vuodeosastopotilaita, koska kaikkia pandemiasta johtuvia infektiosuojatoimia ei oltu tutkimushetkellä vielä purettu. Normaalityötilanteessa kaikki sairaalassa asioivat lapset voivat käydä myös leikkiosastolla.

Työpajaan osallistumiseen pyydettiin lapselta sekä hänen huoltajaltaan kirjallinen suostumus. Tutkimushankkeen informaatio- ja suostumuslomakkeet on arkistoitu HUSin arkistoon. Osallistuminen toteutettiin anonymisti eikä osallistujilta kysytty muita taustatietoja kuin ikä.

Työpajoja oli tarkoitus toteuttaa neljä, mutta niitä saatiin toteutettua vai yksi. Toteutunut, noin 45 minuutin mittainen työpaja järjestyi 31.5.2023 ja siihen osallistui kaksi alle kouluikäistä lasta. Osallistujat olivat iältään viisi- ja kuusivuotiaat, ja toinen heistä osallistui huoltajansa kanssa. Muut kolme suunniteltua työpajaa jäivät toteutumatta. Kolmena neljästä ajankohdasta, jolloin tutkijat olivat paikalla, työpajoihin ei löytynyt vapaaehtoisia osallistujia. Työpajaosio ei siten toteutunut ennalta suunnitellussa laajuudessa. Hankkeen tutkijoiden näkemys kuitenkin on, että tällä ei ole vaikutusta tutkimusaineiston laatuun, sillä aineisto on tutkimuksen tavoitteita ajatellen jo riittävän laaja, monipuolinen ja kattava.

Seuraavaksi kuvaillaan työpajassa hyödynnettyä metodologiaa.

Lasten haastattelututkimusten metodologia ja tutkimusasetelma

Haastattelututkimukset ovat jo pitkään olleet merkittävä tiedon keruumenetelmä eri tieteidenaloilla tehdyssä tutkimuksessa. Usein haastateltaviksi on valittu ns. valtaväestöön kuuluvia aikuisia ja harvemmin erilaisiin vähemmistöihin kuuluvia, eivätkä myöskään lasten ja nuorten näkemykset ole aina tulleet riittävästi huomioiduksi. Ylipäänsä lasten ja nuorten näkökulmien huomioiminen laajemmin rakennetun ympäristön suunnittelussa on usein jäänyt paitsioon, joskin viime vuosikymmenen aikana lasten näkökulma on saanut kasvavaa huomiota ja lasten näkökulman huomioimiseksi on kehitetty käytännön työkaluja esimerkiksi kaupunkisuunnittelun tarpeisiin¹¹. Lasten ja nuorten ja erilaisten vähemmistöjen kertomukset ja näkökulmat ovat tärkeitä sillä, kuten Riitta Granfelt on asunnottomien naisten kokemuksista koskevassa tutkimuksessaan nostaa esiin, vähemmistöryhmien kertomukset kyseenalaistavat selviä yleistyksiä ja normatiivisia malleja.¹²

Lasten haastatteleminen edellyttää siihen soveltuvaa metodologiaa. Lasten haastattelujen yhteydessä on pohdittu muun muassa sitä, tulisiko lapsia haastatella yksin vai ryhmässä.¹³ Ryhmähaastatteluja on perusteltu sillä, että lapset eivät ole tottuneet aikuisten kyselevän heidän yksilöllisiä mielipiteitään, ja että ryhmässä toimiminen on lapsille luontevaa. Yksilöhaastattelut voivat olla lapsille jännittäviä ja ehkä pelottavia tilanteita, ja siksi ryhmähaastattelu voi olla lapsen kannalta mieluinen vaihtoehto. Toisaalta ujompien lasten voi olla vaikeampi tulla kuulluksi ryhmässä kuin yksitellen, koska esimerkiksi lasten temperamentit vaikuttavat ryhmässä toimimiseen. Lapset eivät ole homogeeninen ryhmä.¹⁴ Lasten ryhmähaastattelua tekevän tutkijan on hyvä huomioida nämä tekijät, jotta kaikki lapset tulevat kuulluksi.

Lasten leikkimisen kulttuuria tutkinut Marjatta Kalliala kirjoittaa, että lasten haastatteleminen voi verrata sieniretkeen – lapsia ei haastatella vaan heidän kanssaan haastellaan. Lasten tapa puhua rönsyillen ja asiasta toiseen hypellen, ja liikkeen ja kehon kautta tapahtuva kommunikointi kysyy haastattelijalta kuuntelemisen herkkyyttä ja kykyä kysyä jatkokysymyksiä.¹⁵ Lapsia haastateltaessa toimivia kysymyksiä ovat avoimet kysymykset ja haastattelutilanteessa voi

¹¹ Vrt. esim. Kyttä 2002; Kyttä 2004; Korpela et al 2002.

¹² Granfelt 1998, s. 176.

¹³ Edger & Fingersson 2002; Helavirta 2007.

¹⁴ Helavirta 2007; Hill 2006.

¹⁵ Kalliala 1999, 73.

esimerkiksi piirtää, koska piirtäminen auttaa lasta rentoutumaan ja irrottautumaan haastattelijan katseesta. Tekeminen antaa lapselle myös aikaa ajatella vastaustaan rauhassa.¹⁶

Sairaalan tiloissa lisättyjä ääniä sisältäviin kohteisiin lasten kanssa tehtävä kävelyretki on tutkimusmetodiltaan ”sieniretki” ja siihen on soveltuvin osin sisällytetty piirteitä äänimaisematutkimuksessa tutkimusmetodina käytetystä kuuntelukävelystä tai aistikävelystä.¹⁷ Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kävelyy osallistuvia pyydetään kävelemään tutkijoiden kanssa ja kertomaan samalla äänistä ja muista aistihavainnoista. Ajatus on, että liikkeen ja kävelyn lomassa on luontevampaa keskustella ja tehdä huomioita ympäristöstä verrattuna esimerkiksi pöydän ääressä käytyyn keskusteluun ja samalla haastateltavat luovat suhdetta tilaan.

Lapsia haastateltaessa on syytä huomioida paitsi heidän ikätasonsa, mutta myös haastattelun ajankohta ja kesto, että heidän vireystilansa ja motivaationsa on hyvä. Tärkeää on huomioida, että lapsen ja aikuisen välillä on aina valtasuhde ja lapset ovat tottuneet siihen, että aikuiset testaavat heidän tietojaan ja siksi lapset lukevat herkästi aikuisten eleitä ja muokkaavat sanomisia usein aikuisia miellyttääkseen. Tästäkin syystä haastattelun on hyvä olla keskusteleva ja puolistrukturoitu, jotta lapsi tuntisi voivansa puhua vapaasti ja turvallisen ilmapiirin edistämiseksi on hyvä puuhata muutakin, kuten piirtää. Tutkijan tulee tarvittaessa ohjata keskustelua teeman, jotta tutkimuskysymyksiin saadaan vastauksia. Luottamuksellisen ja turvallisen jutusteluilmapiirin luomiseksi haastattelu on hyvä aloittaa yleistasoisella jutustelulla lapsille tutuista aiheista, kuten päivän kulusta, ja teemaan voi siirtyä vähitellen.¹⁸

Edellä mainitut seikat pyrittiin huomioimaan, kun lapsia haastateltiin joko ryhmissä tai yksin. Oli tärkeää varmistaa, että haastattelu ei kuormita sairaalahoidon vuoksi mahdollisesti jo muutenkin kuormittunutta lasta.

Ryhmähaastatteluihin osallistuneet lapset oleskelevat sairaalassa pidempiä aikoja ja ovat oletettavasti vakavammin sairaita tai hoidon kannalta akuutimmassa vaiheessa kuin poliklinikan odotustiloissa haastateltavat lapset.

Tutkimuksen valmisteluvaiheessa kuultiin sairaalan varhaiskasvatuksen opettajia ja valittiin haastateltavat lapset heidän tuellaan, jolloin tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin lapset, jotka saattaisivat kuormittua liikaa.

Ryhmähaastattelut tehtiin puolistrukturoituina haastatteluina lasten ikätaso huomioiden, ja niissä sovellettiin Marjatta Kallialan ajatusta ”sienirekkestä”. Haastattelutilanne oli vuorovaikutteinen ja siinä pyrittiin luomaan turvallinen, toiminnallinen hetki lasten kanssa ”haastelulle”. Haastatteluun sisältyi kävelyretki lisättyjä ääniä sisältäviin kohteisiin ja piirtämishetki. Ajatuksena oli, että kun haastattelutilanne linkittyy sairaalassa olevien lasten arkeen liittyviin toimiin (siinä määrin kuin sairaalassa olo on heille arkista), tuttu tilanne helpottaa haastattelua.

Lasten puolistrukturoidun haastattelututkimuksen kulku ja tulokset

Uudessa lastensairaalassa järjestettiin yksi puolistrukturoitu lasten haastattelu (työpaja) 31.5.2023. Työpajaan osallistui kaksi lasta, 5 ja 6-vuotiaat tytöt. Toinen lapsista osallistui yhdessä huoltajansa kanssa. Työpajan aluksi tutkijat esittelivät itsensä etunimillä ja kertoivat haastateltavien ikätason mukaisesti, millaisesta tutkimuksesta on kyse ja mitä lasten kanssa on tarkoitus tehdä. Tutkittaville korostettiin osallistumisen olevan vapaaehtoista, ja ettei kysymyksiin ole oikeita tai väärä vastauksia, vaan kaikki vastaukset ovat hyviä ja tärkeitä. Työpaja aloitettiin lastensairaalaan neljännessä kerroksessa sairaalan varhaiskasvatuksen käytössä olevassa puistokäytävässä kohdassa, jossa on kuultavissa lisätty äänimaailma.¹⁹ Lasten kanssa lähdettiin kävelylle äänikohteisiin. Ensin kuljettiin hissillä neljännessä kerroksesta toiseen kerrokseen, josta siirryttiin kahvion läpi kävellen toiseen hissiin. Toisesta kerroksesta kuljettiin ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevaan pääaulaan. Lisättyjä ääniä oli kuultavissa molemmissa hisseissä ja pääaulan videoseinän ja akvaarion tuntumassa. Kävelyn aikana tutkijat juttelivat ”sieniretkityyliin” lasten kanssa rohkaisten heitä kertomaan kaikesta mitä matkalla näkyi, tuli mieleen tai kuului. Akvaarion äärellä viivähdettiin melko pitkän ajan jutellen kaloista ja kaikesta siitä, mitä lapsille tuli mieleen.

¹⁶ Helavirta 2007, 637.

¹⁷ Järviuoma 2019; Järviuoma & Vikman 2013.

¹⁸ Raittila et al 2017.

¹⁹ 4. kerroksen puistokäytävän toinen, käytävän päädyssä sijaitseva Panphonics-merkkinen kaiutin oli tutkimushetkellä epäkunnossa. Työpajan jälkeen (12.6.2023) kaiutin korjattiin ja samalla siirrettiin puistokäytävän nurkkauksesta sopivampaan paikkaan eli puistokäytävän käyntiovesta avautuvaan tilaan käsienpesulavauarin yläpuolelle, josta ääni kantautuu sopivissa määrin naulakkotilaan.

Äänet eivät kuitenkaan nousseet spontaanisti keskustelussa esiin. Vain haastateltavien ilmeistä ja eleistä saattoi päätellä, että lapset huomasivat äänet. Näin kävi muun muassa videoseinän kohdalla lokkien äänien kuuluessa ja hisseissä. Akvaarion luota siirryttiin samaa reittiä 4. kerroksen puistokäytävälle, jonka varrella sijaitsevan ”mallihuoneen” pöydän ääressä piirrettiin. Äänet eivät nousseet spontaanisti esiin myöskään piirtämisen lomassa käydyissä keskusteluissa. Tutkijoiden kysyessä kävelyllä mahdollisesti kuulluista äänistä, toinen haastateltavista lapsista nyökkäsi kuulleensa ääniä ja kysyttäessä millaisia ääniä hän oli kuullut, hän kommentoi: ”shhhh”. Tutkijoiden tulkinta oli, että lapsia ujostutti jonkin verran tutkijoiden läsnäolo. Mukana olevan huoltajan rohkaisusta huolimatta toinen lapsi oli hyvin vaitonainen, joskin selvästi kiinnostunut olemaan mukana. Akvaariolla vierailu oli tutkijoiden tulkinnan mukaan lapsista kävelyn kohokohta.

Työpajan tuottama lisätieto tablettitietokoneilla toteutetun kyselytutkimuksen täydentäjänä oli vähäinen. Tähän voi olla syynä työpajaan osallistuneiden lasten nuori ikä ja ehkä tutkijoita kohtaan tunnettu arkailu, joka tosin työpajan kuluessa väheni. Piirtämisen ohessa käyty keskustelu oli hyvä metodi koska sen kuluessa saatiin ainut ääniä koskeva kommentti. On mahdollista, että vähän vanhempien lasten kanssa työpaja olisi voinut olla tutkimuksen kannalta informatiivisempi, mutta muita vapaaehtoisia lapsia tai nuoria ei tutkimusajankohtana saatu mukaan.

”Ihan kun olis ollut raketissa” - poliklinikalla vierailleiden haastattelujen tulokset

Tutkimuksessa haluttiin selvittää sairaalan vuodeosastoilla olevien lisäksi myös sairaalaan poliklinikakäynneille tulevien lasten ja nuorten sekä heidän huoltajiensa kokemuksia äänimaailmasta (ns. päiväkävijät). Tutkimusaineisto koottiin pienimuotoisilla ja lyhytkestoisilla henkilö- ja ryhmähaastatteluilla poliklinikakerroksen (2. krs.) odotustiloissa ja pääaulassa (1. krs.). Haastatteluilla tavoiteltiin noin 30-50 henkilön kokemuksia. Tutkimusotanta on hyvin pieni poliklinikakävijöiden kokonaismäärästä, sillä vuosittain Uuden lastensairaalaan poliklinikalla käy noin 68 000 lasta ja nuorta.

Haastatteluihin ja niiden nauhoittamiseen pyydettiin kirjallinen lupa haastateltavilta ja heidän huoltajiltaan. Haastateltavilta ei kysely henkilötietoja ja taustatiedoista kysyttiin ainoastaan ikä. Haastattelut nauhoitettiin ja nauhoitukset litteroitiin. Suostumusasiakirjat on arkistoitu HUSin arkistoihin. Haastattelut toteutettiin 23.5.2023 ja haastattelijoina oli kaksi tutkijaa.

Haastattelutilanteissa oli yhteensä 31 lasta iältään 5 kuukaudesta 14-vuotiaisiin. Suurin osa haastatelluista lapsista oli 7–14-vuotiaita, ja heidän keski-ikänsä oli 8 vuotta niiden haastateltavien osalta, joiden ikä on tiedossa. Aivan pienimpien lasten osalta vanhemmat tulkitsivat lasten vastauksia tai kertoivat muuten äänimaailman lapsessa herättämistä reaktioista. Suurin osa haastatelluista lapsista ja nuorista vastasi itse kysymyksiin.

Haastateltuja aikuisia eli sairaalaan lapsen huoltajina tulleita haastateltavia oli yhteensä 30 ja heidän keski-ikänsä oli 41 vuotta niiden haastateltavien osalta, joiden ikä on tiedossa.

Haastattelut toteutettiin siten, että haastattelijä esitteli itsensä ja kertoi tekevänsä tutkimusta sairaalaan odotustilojen viihtyvyydestä. Haastattelun antamista ja sen nauhoittamista koskevan suostumus- ja informaatiolomakkeen täyttämisen jälkeen tutkija kysyi haastateltavien ikää. Tämän jälkeen keskusteltiin vapaamuotoisesti ja kysyttiin tarvittaessa sairaalaan äänimaailmasta ja/tai lisätyistä äänistä, mikäli tilojen viihtyvyyttä koskevassa keskustelussa äänet eivät nousseet spontaanisti esille.

Pääosin äänimaailma ei noussut haastatteluissa spontaanisti esille, joten tutkijat kysyivät haastateltavilta esimerkiksi: ”Oletko kuullut täällä ääniä? Millaisia ääniä olet kuullut? Miltä tämä sairaalaympäristö sinusta kuulostaa? Tuleeko äänistä jotain mieleesi? Jos tulee, niin millaisia ajatuksia tulee mieleesi?”

Haastateltavat kokivat sairaalan äänimaailman/lisätyt äänet miellyttäväksi, rauhoittaviksi, myönteistä tunnelmaa luoviksi ja viihtyisyyttä lisääviksi. Äänien sanottiin vievän ajatukset vähän jännittävästä hoito- tai tutkimustilanteesta hetkeksi ja tervetulleesti toisaalle. Koettiin, että äänimaailma on hyvää vastapainoa stressaavalle sairaalaympäristölle. Esimerkiksi eräs haastateltu huoltaja kertoo äänistä: ”Pienempänä oli [äänet lapselle] tärkeitä ja odotettuja ja meren äänet rentouttavia.”

Äänet koettiin mukavina ja ne tuntuvat ”niinkun lähtis johonkin veden alle.” Haastatteluista kävi ilmi, että äänimaailman koettiin olevan positiivisessa mielessä vähän erilainen kuin mihin vastaavissa tiloissa on totuttu ja yllättävyydessään hyvä asia. ”Hyvä kun on panostettu”, kuten eräs vastaaja kiteytti. Ääniä toivottiin kuultavan enemmänkin ja esimerkiksi pääaulan akvaarion ympärille ja videoseinän läheisyyteen toivottiin lakkien äänten lisäksi monipuolisemmin eri linnun ääniä. Äänistä on myös jäänyt kävijöille miellyttäviä muistoja ja esimerkiksi hissien ja parkkihallin äänistä on keskusteltu jo etukäteen tai sairaalassa käynnin jälkeen. Eräs haastateltu lapsi kommentoi hissien äänistä tulevan mieleen: ”Ihan kuin ois ollut raketissa”.

Eräs haastateltu (huoltaja) kommentoi: ”Se on tosi mukava. On kyl oikeesti hienoa miten on panostettu noihin hisseihin ja... just niinku lapsia ajatellen ni.. rauhottaa varmasti.”

Äänimaailmasta ei saatu negatiivista palautetta kuin yhdeltä haastatellulta huoltajalta. Hän kommentoi, että mikäli hissillä ajelee paljon ja pitkän päivän jälkeen on menossa väsyneenä kotiin nukkumaan, ääni voi vähän ärsyttää.

Huomionarvoista äänimaailman jatkokehittämisen kannalta on, että kaikki poliklinikalla vierailleet haastateltavat eivät olleet huomannet ääniä laisinkaan. He olivat esimerkiksi kulkeneet toiseen kerrokseen portaita pitkin ja istuivat odottamassa käytävällä siten, että toisen kerroksen odotustilojen päätyihin sijoitetut äänimaailmat eivät kuuluneet sinne.

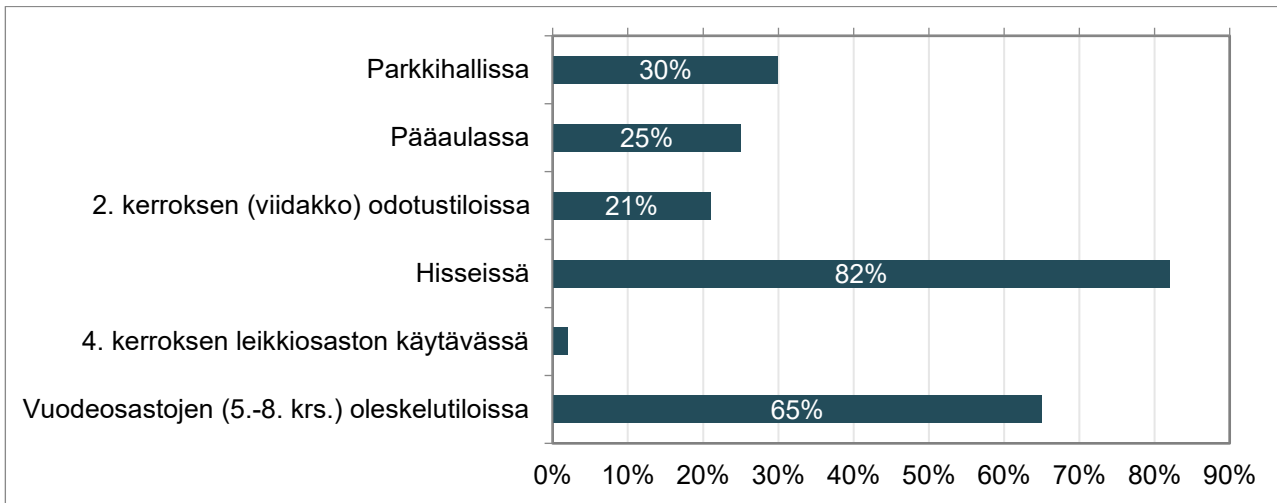
Yhteenvetona voidaan todeta, että poliklinikalla käyneet lapset, nuoret ja heidän huoltajansa pitivät äänimaailmaa onnistuneena, ja palaute oli positiivista ja äänimaailma oli toiminut kuten suunniteltu eli edesauttoi sairaalassa viihtymistä ja lisäsi turvallisuuden tunnetta, rauhoitti, vähensi sairaalakäyntiin liittyvää stressiä ja vei toivotusti ajatuksia pois toisinaan jännittäviksikin koetusta odotustilanteista.

”Lapsista äänet kivoja” - Henkilökunnan kyselytutkimuksen tulokset

Uuden lastensairaalan henkilökuntaan kuuluu noin 900 hoitohenkilöstön edustajaa, 240 lääkäriä, 50 erityistyöntekijää (mm. puhe-, fysioterapeutteja) ja muuta henkilökuntaa (mm. sihteerit, logistiikkatyöntekijät ja farmaseutit). Tutkimuksessa selvitettiin sairaalan henkilökunnan kokemuksia äänimaailmasta. Kysely toteutettiin sairaalaan intranetissä (sisäverkossa) Webropol-pohjaisella lomakkeella. Kyselylomake on yhdistelmä numeerisia (Likert-asteikko) ja avoimia kysymyksiä. Kyselylomake on kokonaisuudessaan liitteessä 3 (ks. liite 3). Suomenkielinen kysely oli avoinna ajalla 08.02.2021 - 19.05.2021. Kyselyn tavoitteena oli kattaa noin 5-10 prosentin osuus henkilökunnasta. Kyselyyn saatiin yhteensä 90 vastausta, jolloin vastausprosentti oli ennakkotavoitteen mukainen.

Henkilökunnan kyselyyn vastanneista 93 prosenttia oli naisia ja 7 prosenttia miehiä. Vastaajista yli puolella oli ammattikorkeakoulututkinto, ja toiseksi yleisin koulutus oli opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus. Tohtorin tai lisensiaatin koulutus oli seitsemällä prosentilla vastaajista. Vastaajista 69 prosenttia kuuluu hoitohenkilökuntaan, 14 muuhun henkilökuntaan, yhdeksän prosenttia on erityistyöntekijöitä ja kahdeksan prosenttia kuuluu lääkärikuntaan.

Useimmat vastaajat ovat kuulleet lisättyjä ääniä hisseissä ja vuodeosastoilla (kuva 7.) Maininnat tiloista, joissa ääniä oli kuultu poikkeavat jonkin verran vuodeosastojen potilaiden ja heidän huoltajiensa vastauksista. Hissi oli paikka, jossa kaikkiin eri vastaajaryhmiin kuuluvat olivat useimmiten kuulleet lisättyjä ääniä, mutta kun muilla kyselyihin vastanneilla ryhmillä parkkihalli oli toisena ja pääaula kolmantena, henkilökunnalla toiseksi yleisimmin ääniä oli kuultu vuodeosastojen odotustiloissa. On selvää, että henkilökunta ja vuodeosastojen potilaat huoltajineen liikkuvat sairaalassa jossain määrin eri reittejä.

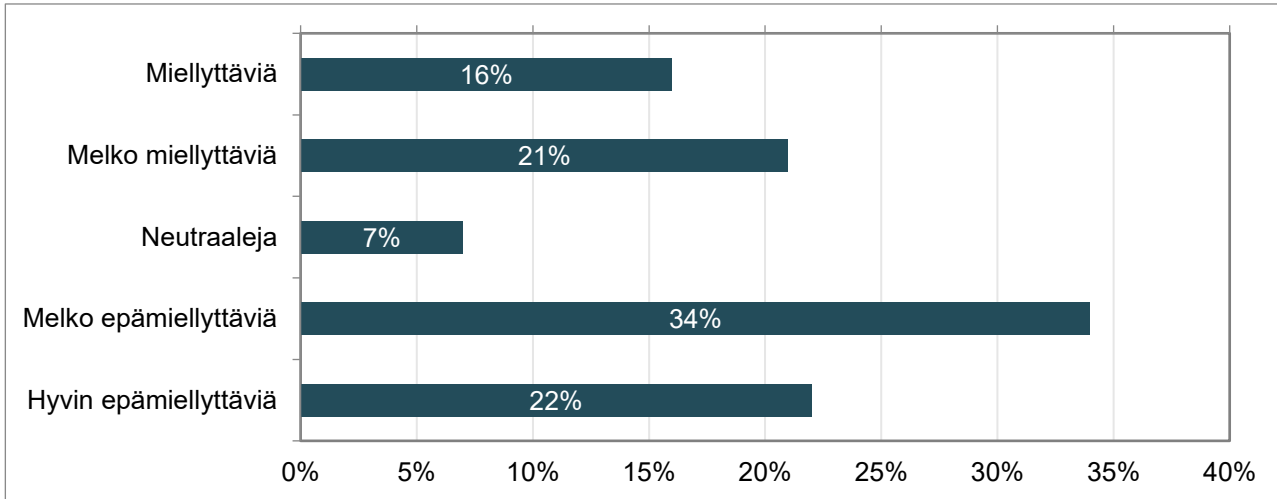
Kuva 7. Sairaalan henkilökuntaan kuuluneet vastaajat olivat kuulleet useimmin lisättyjä ääniä hisseissä, vuodeosastojen oleskelutiloissa ja parkkihallissa.

Kysymykseen millaisia ääniä olet kuullut, 71 henkilöä vastasi kuvailemalla sanallisesti kuulemiaan ääniä. Suurin osa avoimista äänten kuvailuista on tulkittavissa joko positiivisiksi tai neutraaleiksi kuvauksiksi. Toisaalta miltei noin 37 prosenttia avoimessa vastauksessaan ääniä kuvanneista sisällytti vastaukseensa myös negatiiviseksi tulkittavia adjektiiveja. Avoimissa vastauksissa ääniä kuvailtiin muun muassa näin: soitinten ääniä, luonnon ääniä, lintujen ääniä, kilkettä ja kuplimista, kimaltavaa helinää, viserrystä, solinaa, hentoa tiu'un ääntä ja aamun sarastuksen ääntä. Samassa vastauksessa saattoi olla sekä negatiivisia että positiivisia kuvailuja, kuten tässä esimerkivastauksessa:

"Parkkihallin musiikista tulee mieleen meri. Se on hyvä, mutta ehkä vähän enemmän voisi olla vaihtelevuutta tai vaihtoehtoisesti tasaisempaa esim. aaltojen ääntä. Sama nuotti tuntuu toistavan itseään näin kun päivittäin hallissa käy. Joka tapauksessa paljon parempi kuin hiljaisuus. Viidakossa muistaakseni vähän tasaisempi metsä-ääni/lintujen laulua? Se on tosi kiva. Hississä oli uuteen lastensairaalaan muuttamisen aikoihin jotain musiikkia, mutta nyt sitä ei ole kuulunut. Muistan sen olleen kiva, mutta silloin liian kovalla."

Negatiivisiksi kokemuksiksi tulkittavissa vastauksissa korostuvat äänten "ujellus", vinkuna ja epäviireisyys. Ääni kuvattiin muun muassa näin: "Epämääräistä ulinaa ja 'huilun' ääniä", "Kaikki äänet kuulostavat epämääräiseltä kilinäältä", "Todella ärsyttävää ujellusta joka häiritsee keskittymistä. Vaikuttaa siis työhyvinvointiin, sietämätöntä!!!", "Vuodeosasto Avaruus: omituisia hiulahteluita ja kilinöitä, lähes kauhuleffa tulee mieleen. Vanhemmilta kuultu palautetta, joissa kerrotaan lasten pelkäävän ääniä.", "Potilashisseissä sama tilanne, leikkurista noudettava, unelias/tokkurainen potilas pelkää kummallisia ääniä."

Yhteenvedonä henkilökunnan vastauksista voi todeta, että vastaajat eivät pääsääntöisesti kritisoineet äänimaailmaan sisältyviä luonnon ääniä, mutta muita ääniä, joita kuvailtiin muun muassa ujellukseksi ja pimputukseksi, kritisoitiin varsin jyrkkäänkin sävyyn. Korkeat äänet tuntuivat herättävän eniten negatiivisia mielteitä. Avaruus-kerroksen äänimaailma ja osin hissit tuntuivat olevan ongelmallisimpia kohteita.

Kuva 8. Kysyttäessä, ovatko kuulemasi äänet sinusta miellyttäviä, melko miellyttäviä, neutraaleja, melko epämiellyttäviä vai hyvin epämiellyttäviä, suurin osa henkilökuntaan kuuluvista vastaajista koki lisätyt äänet melko epämiellyttävinä. Huomionarvoista on myös se, että äänet hyvin epämiellyttäviksi kokevien osuus oli suurempi kuin äänet melko miellyttäväksi kokeneiden osuus.

Avoimissa sanallisissa kuvauksissa korostui äänten kokeminen epämiellyttäväksi. Epämiellyttäväksi koettujen äänten paikkoina korostuivat hissit ja tähti- ja avaruus -kerrokset. Seuraavassa muutamia poimintoja tähän kysymykseen annetuista avoimista vastauksista:

"Työskentelen Avaruusosastolla ja koen äänien häiritsevän todella paljon keskittymiskykyäni töissä!", "Minulle äänet ovat epämääräistä vinkunaa sekä hississä että parkkihallissa -äänimaailma on liian outo ja liian korkealla taajuudella, jotta se olisi miellyttävä", "Hisseihin valittuäänimaailma on vähintään erikoinen", "8 kerros aulatila. Ihan mukavia ääniä muuten mutta niitä ei saa pois ja kun on 13 h työvuoron sitä kuunnellut niin alkaa jo päästä särkeä", "Hissien äänet neutraaleja ja mielenkiintoisia, uteliaisuutta herättäviä. Vuodeosaston (6.krs) pianon ääni herätti saman kaltaisia tunteita, ehkä liittyen siihen, ettei kyseessä ollut mikään melodia vaan yksittäisiä sointuja ja koskettimien ääniä"

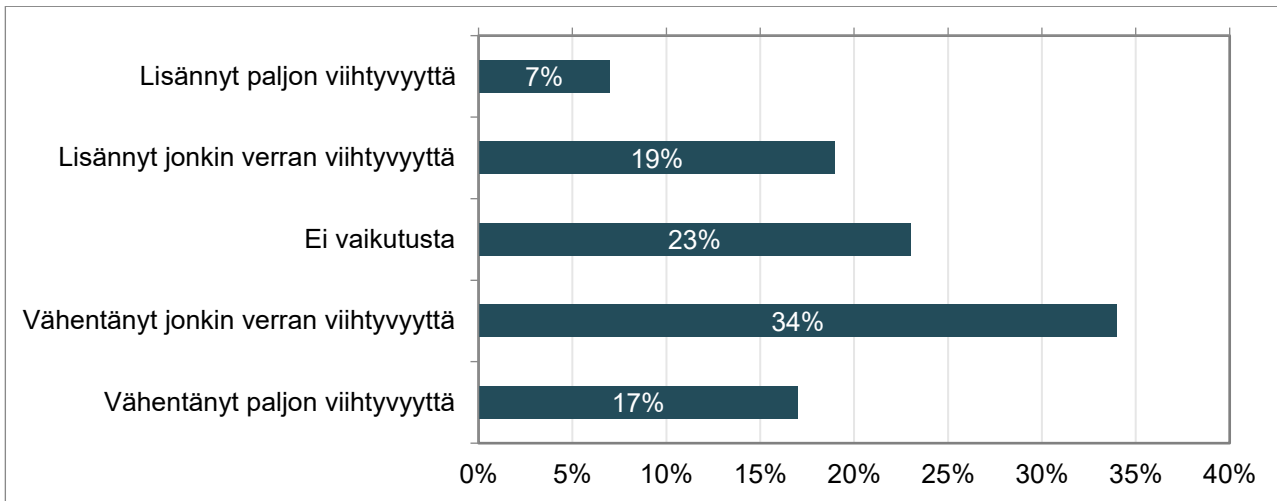
"Vuodeosaston aulojen äänet ovat todella häiritseviä ja kovia. Peittävät lasten ääniä ja hälytyksen ääniä", "Tähti osastolla äänet kuuluvat erittäin kovaa joillain asemilla. Tämä on häiritsevää erityisesti yöaikaan", "Vuodeosastolla lähinnä, toivon edelleenäänimaailmaa mutta huomattavasti pehmeämpää ja hempeämpää. Ns. turvallisuutta tuovia ääniä, rauhoittavia ääniä".

Avoimissa vastauksissa kommentoitiin myös, että kun sairaalassa on muutenkin paljon ääniä, hälinää ja hälytysääniä, niinäänimaailman koettiin lisäävään epätoivottua hälyä entisestään.

"Tähti osasto. Työskentelemme hoitaja-aseilla, joissa on hälinää ja häiritseviä tekijöitä, ts. Ei työrauhaa. Nyt emme pääse karkuun tätääänimaailmaa, joka kuormittaa aivojamme ja on kaiken keskellä yksi kuormittava tekijä lisää".

Kyselyn ollessa vielä avoimena vuodeosastojen äänten äänenvoimakkuudesta tuli palautetta myös muuta kautta suoraan sairaalan henkilökunnalle. Näiden palautteiden vuoksi tutkijat kävivät tarkastamassa vuodeosastojen äänitasoja toukokuussa 2021 ja niiden havaittiin olevan epätasapainossa verrattuna alkuperäisiin säätöihin. Alkuperäisten asetusten mukaan vuodeosastojen (kerrokset 5.-8.krs.) äänten olisi pitänyt olla mykistettynä öiseen aikaan eli klo 22-07 mutta ne hiljentyivät vain kuuden desibelin verran. Lisäksi tarkastuksessa havaittiin, että erityisesti 8. kerroksen äänitasot olivat tarkoitettua kovemmalla. Äänitasoja säädettiin siten, että 5.–8. kerrosten äänet ovat kokonaan mykistetty klo 22–07 ja 8. kerroksen äänitasoja laskettiin kauttaaltaan. Onkin tulkittavissa, että nämä virheasetukset näkyvät myös kyselyn vastauksissa.

Henkilökunnalta kysyttiin, onko sairaalan äänimaailma vaikuttanut työssä viihtymiseesi? Jos vastasit kyllä, niin onko äänimaailma

Kuva 9. Yli 50 prosenttia henkilökuntaa kuuluvista vastaajista koki, että sairaalan äänimaailma on vähentänyt työssä viihtymistä jonkin verran tai paljon. 26 prosenttia vastaajista koki, että äänimaailma on lisännyt viihtyvyyttä jonkin verran tai paljon. Negatiiviset kokemukset koskevat erityisesti hissejä ja 8. eli Tähti -kerrosta. Näistä jälkimmäiseen on osin voinut vaikuttaa nimenomaan Tähti-kerroksen äänenvoimakkuuksien virheasetus, jonka seurauksena äänet olivat kyselyn aikana liian kovalla.

Kyselyssä tiedusteltiin myös ovatko äänet synnyttäneet ajatuksia. Suurin osa vastaajista koki, että äänet eivät ole herättäneet erityisiä ajatuksia (30 %) tai ne ovat herättäneet melko epämiellyttäviä ajatuksia (28 %). Äänen herättämiä ajatuksia tai muistoja kuvailtiin avoimissa vastauksissa muun muassa näin:

"lokin äänet 1. kerroksessa ovat ärsyttäneet, mutta muista äänistä olen pitänyt", "turhautunut, miksi tällaisia tarvitaan, eivät herätä muistoja", "Äänimaailma on irrallista ja kontrasti ympäröivään todellisuuteen on liian suuri. Kokemukseni on se, että nämä äänet ovat fragmentteja ja toistuvat liian samanlaisina", "Ahdistavia, öisin jopa pelottavia", "Parkkihallin kirkonkellot ovat vaan erikoiset. Kohtalonkellot.", "äänisaastetta jota muutenkin on liikaa", "Ei herätä muistoja. Herättää ärsyyntyneisyyttä, kiristää hermoja ja varsinkin migreenikkona ei positiivista sanottavaa".

Neutraaleiksi tai positiiviseksi koettuja ääniä kuvailtiin muun muassa näin: "Ei niinkään ajatuksia tai muistoja, äänet luovat miellyttävää tunnelmaa", "Hisseissä on kiva luontotunnelma kun niissä on luontomaalauksetkin", "Ne ovat tuntuneet mieltä rauhoittavalta", "Mukavaa olla hississä kun saa kuunnella musiikkia", "olet luonnon keskellä".

"Äänet herättävät uteliaisuutta. Siirtävät ajatukset esim. kesään, johonkin konserttiin, lasten leikkeihin. Joskus vihaisena tai turhautuneena etsin ääniä keskittääkseni hetkeksi ajatukseni pois käsillä olevasta työtehtävästä. Kokousten välissä hetki "äänisuihkussa" helpottaa siirtymään uuteen aihepiiriin."

Nämä edellä olevat kokemukset ja miellelyhtymät koskevat pääosin Avaruus- ja Tähti -osastoja sekä hissejä.

Vastaajilta kysyttiin, ovatko lapsipotilaat kommentoineet sairaalan ääniä. Myönteisesti tähän vastanneita pyydettiin kertomaan tarkemmin, miten potilaat olivat kuvanneet niitä. Vastaukset tähän kysymykseen ovat kaksijakoisia. Ne vastaajat, joille potilaat olivat kommentoineet ääniä, kertoivat osan potilaista kommentoineen hissien ääniä positiivisiksi. Eräs vastaaja kuvasi tilannetta näin:

"Hississä hoitaja käyttää ääniä lapsen huomion saamiseksi kun potilasta jännittää tai pelottaa."

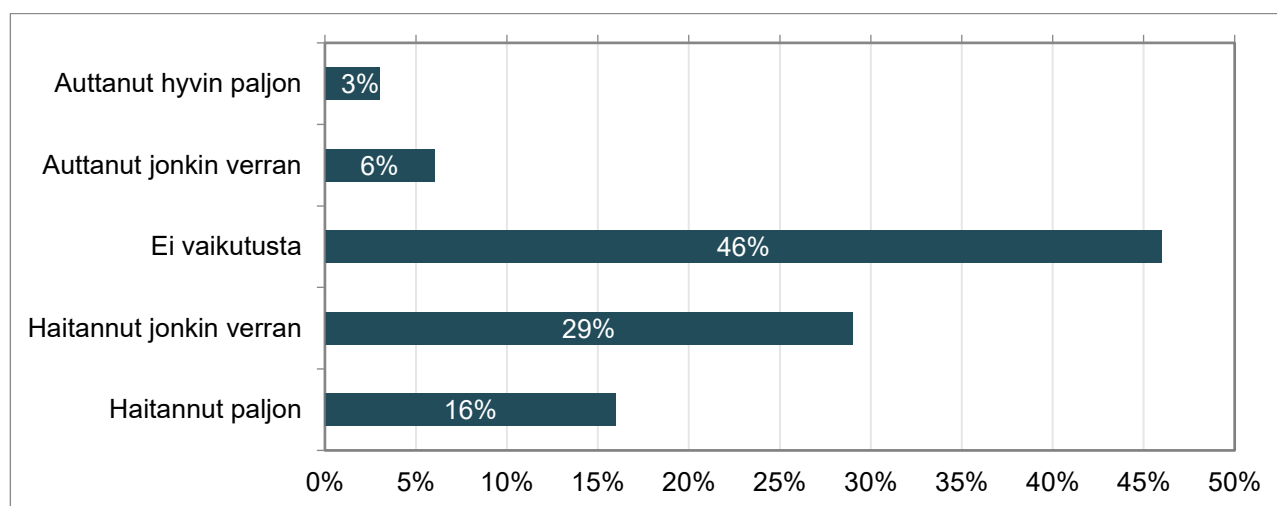
Ääniin on myös kyllästytty: "Olen kuullut hississä lapsipotilaan sanoneen, että äänet voisivat vaihtua joskus kun niitä on kuunnellut jokaisella sairaalakerralla niin ne ovat alkaneet kyllästyttää".

Äänet ovat vastaajien mukaan herättäneet potilaissa myös pelkoa: "Hissien äänet ovat tuntuneet joistakin lapsista pelottavilta. Samoin joidenkin vuodeosastojen aulojen." "Lapset ovat jopa pelänneet. Isommat kuvaavat ärtymystä". Osa vastaajista kirjoittaa, että potilaat ovat "ihmetelleet, mitä kuuluu, toiset innostuvat", "Lapset ovat hämmästelleet, ja myös tunnistanee ääniä "lokki"...", "Hissiäänistä tykätään," "Lapsista äänet kivoja".

Edellä olevat kommentit liittyivät yleisimmin hissien ja Avaruus-kerroksen (7. krs.) ääniin.

Vastaajilta kysyttiin (kysymys nro 16.), ovatko muut sairaalassa kävijät kuten esimerkiksi lasten huoltajat, kommentoineet sairaalan ääniä. Tähän myönteisesti vastanneita pyydettiin kertomaan, miten huoltajat olivat kommentoineet ääniä. Nämä vastaukset olivat kaksijakoisia. Osa vastaajista on kuullut huoltajien kommentoineen ääniä positiivisesti, osa taas negatiivisesti. "Hissiäänistä tykätään", "kyllä, hississä äänet ovat olleet vanhempien mielestä miellyttäviä/mukavia". Äänet ovat herättäneet myös kummastusta: "Ovat ihmetelleet hieman, erikoisia ääniä", "Huoltajat ovat kuvailleet ääniä mm. psykedeeliseksi." Avointen vastausten perusteella potilaiden huoltajat ovat pääosin pitäneet hissien äänistä, mutta muita ääniä ei ole niin paljon yksilöity avoimissa vastauksissa.

Kysyttäessä onko äänimaailma auttanut tai haitannut työtä, suurin osa vastaajista ei ollut havainnut vaikutusta. Kuitenkin miltei samansuuruinen osa vastaajista eli 45 prosenttia koki, että äänet ovat haitanneet työtä joko paljon tai jonkin verran (kuva 10.).

Kuva 10. Sairaalan henkilökuntaan kuuluvat kyselyyn vastanneet kokivat, että sairaalan äänimaailma oli työn kannalta joko neutraalina tai äänet haittasivat työtä jonkin verran tai paljon. Äänillä koettiin olevan vain vähän myönteisiä vaikutuksia työn tekemiselle.

Vastaajia pyydettiin tarkentamaan äänen vaikutusta työhön. Avoimista vastauksista suurin osa oli negatiivisia:

"Pianon pimputus häiritsi töihin keskittymistä", "Käytävillä ärsyttää", "Osa henkilökunnasta haluaisi äänet pois. Henkilökunta saa myös palautetta mm. autististen lasten/erityislasten perheiltä, että hissien äänet pelottavat. Toisaalta osa haluaisi äänistä miellyttävämpiä tai vaihtelevampia - näitä pyyntöjä on tullut.", "Kiireellisen potilaskäytön hissien nokkahuilufanfaari tuntuu hieman epämiellyttävältä/koomiselta, kun kuljettaa kriittisesti sairasta potilasta.", "Sairaalassa ääniä kuuluu jatkuvasti erinäisin piippauksin. Välillä keskittyminen jo niiden takia avokonttorilla on haastavaa. Tähän, kun lisää noin 4 min välein kuuluvat Avaruuden äänimaailman äänet niin keskittyminen on välillä erityisen haastavaa."

Moni vastaaja kokee äänen häiritsevän keskittymistä jo muutoinkin hälyä ja äkillisiä ääniä sisältävässä sairaalassa. Mukana on muutama myönteinen huomio:

"Sitä on kiva kuunnella hississä aamuisin hissimusiikin sijaan", "Rentouttanut, auttanut vaihtamaan työtehtävää irrottamalla edellisestä", "Hissien äänet ovat miellyttävät, viidakon odotustilan äänet

rauhottavat kuten myös parkkihallin ihanat meren äänet", "positiiviset ja iloiset asiat, kuten linnunlaulut piristävät :)".

Lopuksi vastaajilta kysyttiin mitä muuta palautetta he haluaisivat antaa sairaalan äänimaailmasta. Osa palautteesta oli rohkaisevaa ja sisälsi kehitysideoita:

"Idea hyvä", "Ääniä voisi oikeastaan lisätä eripuolilla taloa mikäli se on teknisesti mahdollista. Esim. ukulelen ääni on hauska ja rauhoittava ja sellaista voisi kuunnella jossakin tilassa ohi kulkiessaan. Myös muut instrumentit kiinnostavia. Tässäkin tietysti joku ei tykkää ollenkaan tällaisesta.", "Koen äänet positiivisena ja miellyttävänä.", "Juurikin hissimusiikeissa voisi olla enemmän vaihtuvuutta äänissä.", "Todella ihanaa että tällaiseen panostetaan! Kiitos kehitystyöstä!", "Pidän ideaa hyvänä ja uskon, että sillä on paikkansa sairaalassa. Toivoisin sen myös näkyvä isommin. Esim. oleskelutilassa selkeä taulu, jossa ohjattaisiin kuuntelemaan ja pohdiskelemaan ääniä.", "Auloissa voisi olla ääniä enemmänkin. aallonääniä esim. rannalla. auloissa tai vessoissa. Linnun ääniä esim. metsässä.", "Luonnonläheinen äänimaailma luo viihtyvyyttä Lastensairaalaan.", "toivottavasti ääniä kuullaan jatkossakin ne rauhoittavat ja tuovat elpymistaukoja siirtyessä tilasta toiseen.", "Lisää näitä aistiääniä. Se piristää!"

Positiiviset ja rohkaisevat huomiot ja kommentit olivat kuitenkin vähemmistössä. Näissä avoimissa vastauksissa kritiikki oli myönteistä palautetta yleisempää:

"Avokonttorien meluisa työympäristö on vaikeuttanut työhön keskittymistä paljon.", "Kuulutukset pienemmälle volyymille, kiitos.", "Ei ylimääräisiä ääniä, kiitos!", "Itse en koe äänimaailmaa miellyttävänä tai työviihtyvyyttä lisäävänä." "Hiljaisuus ja rauhallisuus on plussaa ja erittäin arvostettava asia hektisen työn äärellä. Melusaastetta on osastolla muutenkin riittävästi ja kirjaaminen avokonttorissa on haastavaa ja vaatii enemmän keskittymistä. Siksi kokisin itse tärkeäksi minimoida kaiken mahdollisen ylimääräisen äänen pois. On ollut ihanaa, kun uudessa sairaalassa potilashuoneista hälytykset tulee puhelimiin eikä soi jatkuvasti käytävällä ym. Liika ääni lisää stressiä ja hermostuttaa. mm. Avaruuden äänet voisi kuulua harvemmin ja hiljaisemmalla, tosin nyt ei mitenkään huomattavan kovalla ole.", "Jos sitä ääntä on pakko olla niin suosittelisin matalampaa äänilajia tai jotain muuta soitinta kuin huilua. Esim sello?"

Eräs vastaaja sanoitti osuvasti sairaalassa kävijöiden ja siellä päivittäin työskentelevien erilaista suhtautumista ääniin:

"Vaikka äänet eivät ole voimakkaita tai toistu jatkuvasti, on ymmärrettävää, että niitä joka päivä kuulevat henkilökunnan jäsenet eivät välttämättä ole niistä erityisen innostuneita. Taustamelua on työpaikoilla usein, eikä kotonakaan ole välttämättä monellakaan ihan hiljaista. Ns. ylimääräistä ääntä haluaisi vähentää. Ehkä äänien paikkaa voisi miettiä uudelleen ja ajoittaa äänten toistumista siten, että taukoa tulisi useammin. On hankala miellyttää yhtä aikaa satunnaista kävijää ja "jatkuvasti" paikallaolijaa."

Vastaajat toivoivat ääniä hiljemmalle, välillä taukoavan kokonaan ja mahdollisuutta säätää niitä itse. Niihin toivottiin myöskin enemmän varianssia ja korkeiden äänten tilalle matalampia ääniä.

Yhteenveto henkilökunnan kyselytutkimuksen tuloksista

Sairaalan henkilökuntaan kuuluneiden kokemukset ja toiveet äänimaailmasta poikkesivat paljon potilaiden ja heidän omaistensa kokemuksista. Kun sairaalassa hoidettavana olevat ja heidän huoltajansa kokivat äänimaailman miellyttäväksi ja rentouttavaksi ja edesauttavaksi potilaiden tunnetta turvasta ja huolenpidosta, henkilökunta suhtautui ääniin hyvinkin kriittisesti. Äänimaailma oli vähentänyt viihtyvyyttä ja sen koettiin haittaavan työtä tai olevan neutraalia sen kannalta. Melko monen mielestä se oli vähentänyt työssä viihtymistä. Monissa avoimissa vastauksissa nostettiin esiin, että äänet koettiin ylimääräisenä hälynä, joka ärsyttää ja kuormittaa muutoinkin jo hälyisessä ja paljon aisti-informaatiota sisältävässä työympäristössä.

Hoitotyön tutkimussäätiön vuonna 2020 julkaiseman, eri tahoilla tehtyihin tutkimuksiin perustuvan yhteenvedon mukaan sairaanhoitajien työtyytyväisyyttä ja työssä pysymistä saattaa heikentää muun muassa liian vähäinen mahdollisuus työstä palautumiseen, arvostuksen puuttuminen, ammatillisen autonomian puuttuminen ja liiallinen työmäärä. Suoraan fyysiseen työympäristöön liittyväksi seikaksi on tunnistettu ahdas, meluinen ja hektinen ympäristö.²⁰

Onkin ymmärrettävää, että etenkin silloin, kun äänet ovat kuuluneet hoitaja-asemille, ne ovat voineet kuormittaa entisestään hälyisessä avotilassa työskenteleviä hoitajia ja ehkä muutakin henkilökuntaa. Sairaalan äänimaailmaa koskevaan kyselyyn vastanneista suurin osa kuului juuri hoitohenkilökuntaan. Hoivatyö, sekä hoitajien ja lääkäreiden työ, on Työterveyslaitoksen mukaan muuttunut yhä enemmän aivotyöksi, jossa tiedolla työskentely on keskeistä ja työn kognitiiviset eli tiedonkäsittelyn vaatimukset ovat suuria. Terveydenhuollon työtehtävissä on myös paljon keskeytyksiä ja useita samanaikaisia tehtäviä, jotka ovat kognitiivisia kuormitustekijöitä.²¹ Hälyinen työympäristö vaikeuttaa keskittymistä ja voi aiheuttaa väsymystä ja stressiä etenkin kognitiivisissa tehtävissä. Kyselyyn vastanneet toivatkin suorasanaisesti esiin, että silloin kuin äänimaailman koettiin kantautuvan liiaksi esimerkiksi hoitaja-asemille, sen koettiin nakertavan työtehtäviin keskittymistä muun hälinän ja hälytysäänten päälle.

Mahdollisuus vaikuttaa äänimaailmaan oli seikka, jota moni kyselyyn vastannut toivoi. Tämä liittyy myös työn autonomiaan. On havaittu, että mahdollisuus vaikuttaa työolosuhteisiin lisää työssä viihtymistä ja motivoi tekemään minimivaatimuksia enemmän.²² Myös melun häiritsevyyttä koskevista tutkimuksista tiedetään, että melun häiritsevyyttä voi vähentää, mikäli melusta häiriintyvä kokee voivansa vaikuttaa tilanteeseen tai hänellä on halutessaan mahdollisuus siirtyä loitommalle melutapahtumasta.²³ Voidaan tulkita, että osa henkilökuntaan kuuluvista vastaajista on kokenut sairaalaan lisätyn äänimaailman meluna eli häiritsevänä ja väärässä paikassa olevana äänenä. Näin voi tulkita tapahtuneen etenkin työtiloissa, joissa vastaajat ovat viettäneet äänten vaikutuspiirissä pitkiä aikoja kerrallaan ja kokeneet mahdollisuutensa vaikuttaa tilanteeseen vähäisenä. Tällaisia tuntuvat olleen erityisesti vuodeosastoilla sijaitsevat hoitaja-asemat.

Sairaalan äänimaailman suunnitteluvaiheesta saakka tavoitteena on ollut valita äänilähteiden sijainnit siten, että niiden kuuluvuusalueella oleskellaan pääsääntöisesti vain lyhyitä aikoja. Valitut sijainnit olivat parkkihalli, pääaula, hissit, jotkut käytävät sekä odotustilat, ja jälkimmäisistä tarkkaan valitut paikat, joista ääni ei leviä laajalle. Pääosin äänimaailma on ollut kuultavissa suunnitellun mukaisesti, mutta kyselyn ollessa vielä avoimena havaittiin, että toukokuussa 2021 vuodeosastojen äänenvoimakkuuden säädöt olivat epätasapainossa verrattuna alkuperäisiin asetuksiin. Alkuperäisten asetusten mukaan vuodeosastojen (kerrokset 5.-8.krs.) äänten olisi pitänyt olla mykistettynä öiseen aikaan eli klo 22–07 mutta ne hiljentyivät vain kuuden desibelin verran. Lisäksi tarkastuksessa havaittiin, että erityisesti 8. kerroksen äänitasot olivat normaalia kovemmalla. Äänitasoja säädettiin siten, että 5.–8. kerrosten äänet ovat kokonaan mykistettyinä klo 22–07 ja 8. kerroksen äänenvoimakkuuksia vaimennettiin kauttaaltaan. Onkin nähtävissä, että nämä virheasetukset heijastuvat myös henkilökunnalta saatuun palautteeseen.

Kysely toteutettiin ajanjaksolla, jolloin koronapandemia vaikutti sairaalan jokapäiväiseen työhön ja aiheutti henkilökunnalle lisäkuormitusta. Tietävästi henkilöstöä oli ajoittain liian vähän. Poikkeustilanne on arvattavasti heijastunut ainakin jonkin verran myös äänimaailmasta annettuun palautteeseen.

Korona-ajan jälkeen hoitoalan työhyvinvointi on yleisesti ottaen jonkin verran parantunut. Ainakin Työterveyslaitoksen vuonna 2022 tekemän, hoitoalalla työskentelevien työhyvinvointia ja työtyytyväisyyttä koskevan Mitä kuuluu? - työhyvinvointitutkimuksen mukaan terveyden- ja sairaanhoitajien stressi oli vähentynyt koronavuoden 2020 mittauksesta, ja pitkäjänteinen kehitystyö näkyy alan työhyvinvoinnin paranemisena. Työstressi alalla on yleistä, mutta se on hieman vähentynyt. Myös palautuminen on parantunut, epävarmuus vähentynyt ja muutosmyönteisyys lisääntynyt. Tutkimuksen mukaan sotealalla saavutetusta myönteisestä kehityksestä kertoo sekin, että aiempaa useampi suosittelisi työnantajaansa ystävilleen: 68 prosenttia on korkein luku vuoden 2018 jälkeen. Mitä kuuluu? - työhyvinvointitutkimuksen mukaan työstressiä, eli tilannetta, jossa on paljon työpaineita mutta vähän hallittavuutta,

²⁰ Hotus 2020.

²¹ Työterveyslaitos 2023.

²² Hotus 2020; vrt. myös Siltala 2004, esim. s. 437-438.

²³ Melu, THL.

kokivat eniten lähihoitajat (41 prosenttia), terveydenhoitajat ja sairaanhoitajat (34 prosenttia) sekä lastenhoitajat ja koulunkäyntiavustajat (33 prosenttia).²⁴

Työympäristön ääniolosuhteiden vaikutusta työsuorituksiin tai työssä viihtymiseen ja laajemmin työhyvinvointiin²⁵ on aiemmissa tutkimuksissa tutkittu valtaosin melun näkökulmasta.²⁶ Tämän tutkimuksen kannalta kiinnostava on Kaarina Kilpiön ja Meri Kydön taustamusiikin merkitystä palveluammateissa selvittänyt tutkimus. Tutkimuksen mukaan palvelualan työntekijöiden suhde työpaikan taustamusiikkiin muuttuu ammatilliseksi. Tällöin työntekijän henkilökohtainen suhde musiikkiin jää toissijaiseksi. Musiikkiin luodun suhteen rinnalla tutkimuksessa tarkasteltiin työhyvinvointia, jota tukee tai vahvistaa ammatillisessa ”roolissa” koettu musiikin tarkoituksenmukaisuus. Silloin kun palveluammattissa työskentelevä kokee musiikin edesauttavan muun muassa asiakaskontaktin luontevuutta, suhde musiikkiin voi olla myönteinen. Oleellista ei välttämättä olisi edes se, voiko työntekijä valita aktiivisesti kuunneltavan materiaalin tai edes tunnistaako hän kulloisenkin soivan musiikin.²⁷

Tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohteena ei ole taustamusiikki, mutta edellä mainittua tulkintaa on mahdollista soveltaa myös sairaalan äänimaailmaa koskevan kyselytutkimusten tulosten tulkinnassa. Sairaalan henkilökuntaan kuuluvien vastaajien voi valtaosin tulkita luoneen äänimaailmaan välttelevän suhteen – oma suhde äänimaailmaan ei ole oleellinen, mutta mikäli sairaalan työntekijät kokivat potilaiden ilahtuneen ja äänimaailman edesauttaneen työntekoa konkreettisissa tilanteissa, äänimaailma koettiin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällaiseen tilanteeseen liittyy esimerkiksi erään vastaajan kommentti: ”Hississä hoitaja käyttää ääniä lapsen huomion saamiseksi kun potilasta jännittää tai pelottaa.”

Sairaalan äänimaailman jatkokehittämisessä on tärkeää vahvistaa äänimaailman roolia työtehtäviä tukevana elementtinä. Kyselyssä saadun kritiikin ja annettujen parannusehdotusten mukaisesti jatkossa tulee huolehtia, että äänet eivät kuulu hoitaja-asemille. Vaikka korkeataajuiset äänet ovat lasten kuuloalueen kannalta otollista materiaalia äänimaailmaan, on voimakkaita korkeataajuisia ääniä hyvä pyrkiä välttämään. Äänimaailmassa tulee olla vaihtelua nykyistä runsaammin: äänet voisivat mukailla esimerkiksi vuorokauden aikoja (aamupäivä, iltapäivä), ja pysyä kokonaan mykistettyinä iltaisin ja öisin. Taukoja olisi hyvä lisätä myös päiväsaikaan ja luonnon ääniä voisi olla äänimaailmassa soveltuvien osien nykyistä enemmän. Henkilöstön mielipiteitä on myös syytä selvittää sen jälkeen, kun äänimaailma on päivitetty.

Sairaalan muuta ääniympäristöä koskeva palaute

Vuodeosastoilla hoidettavilta lapsilta kysyttiin myös muista heidän sairaalassa kuulemistaan äänistä, kuten tutkimuksiin liittyvien laitteiden tuottamista äänistä. Tähän kysymykseen vastasi 23 potilasta ja vastaajilla tuli mieleen sekä negatiivisia, neutraaleja ja positiivisia asioita. Osa vastaajista koki laite- ja hälytysäänet ahdistavina tai pelottavina ja niistä tuli mieleen esimerkiksi leikkauspöytä, ikäviä ajatuksia, moottori, laitos, sairaus ja kipu. Muutama vastaaja koki laiteäänet kivoiksi, joista tuli mieleen turvallinen sairaala. Vastaajilta kysyttiin sairaalassa mahdollisesti kuullaista pelottavista äänistä. 24 kysymykseen vastanneesta 18 ei ollut kuullut pelottavia ääniä. Ne vastaajat, jotka olivat kuulleet pelottavia ääniä, mainitsivat tipan hälytysäänen, nukutuksen, kaikuvan ja sihisevän vessan, odotushuoneen, jonkun hoitajan huutaneen kerran ja oman huoneen.

Lisäksi yksi vastaaja toivoi, että vaihtelun vuoksi esimerkiksi Halloweenina saisi kuuluakin pelottavia ääniä.

²⁴ Kunta-alan työ ja työntekijöiden hyvinvointi 2022.

²⁵ Työhyvinvoinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä seuraavaa: Yksilötasolla koetulla työhyvinvoinnilla on myönteisiä (hyvinvointi ja työtyytyväisyys, työ tukee elämän kokonaisuutta) ja kielteisiä (työuupumus, stressi) ulottuvuuksia. Työilmapiiriin ja johtamiskäytäntöjen kaltaiset tekijät vaikuttavat merkittävästi koettuun työhyvinvointiin. Oleellista on tasapaino, jossa omat odotukset ja käytettävissä olevat resurssit kohtaavat suhteessa työn vaatimuksiin ja olosuhteisiin. Mamiä 2009, s. 49; myös Työhyvinvointi, Sosiaali- ja terveysministeriö.

²⁶ Järvensivu et al. 2023; Melu, Työsuojelu.

²⁷ Kilpiö & Kytö 2021.

Kyselyyn vastanneilta lasten ja nuorten huoltajilta saatiin vain yksi kommentti koskien sairaalan muita ääniä. Vastaaja koki potilashuoneen lääkeruiskujen ja hoitajien uuden puhelimen hälytysäänet välillä häiritsevän koviksi, koska niissä oli sama volyymitaso vuorokauden ajasta riippumatta.

Myös henkilökuntaan kuuluvilta vastaajilta tiedusteltiin, ovatko lapsipotilaat kommentoineet muita sairaalassa kuuluvia ääniä, kuten lääketieteellisten laitteiden tai muiden ihmisten ääniä. Osalle vastaajista potilaat eivät olleet kommentoineet ääniä lainkaan. Vastaajat, joille potilaat ovat kommentoineet ääniä, sairaalaan ääniympäristöä oli kommentoitu muun muassa näin:

"Kuulutukset kuuluvat liian kovalla äänellä vastaanotto- ja potilashuoneissa, pienet potilaat joskus pelästyvät.", "Valittavat eri laitteiden äänistä teholla", "Ovat kommentoineet laitteiden ääniä/piippauksia useinkin potilashuoneessa", "Lääkintälaitteiden ääniä kommentoidaan melko usein. Samoin seurantamonitoreiden. mm. MRI laite on kovaääninen, infuusiopumppujen äänet herättää yöllä (ilmoitukset akun tyhjiydestä ja infuusiotauon päättymisestä)", "Ajoittain osastolla/koko talossa kuuluu aamulla järkyttävän kovalla äänellä esim. hälytysjärjestelmien testausta klo 7:30!!! Kuulutus säikäyttää ja herättää ihmiset kovalla äänellä. Ääni on paljon kovempi kuin osastolla tehtävät ruokakuulutukset.", "Magneetissa kuuluvaa ääntä kuvataan todella kovaksi", "Monet ovat säikähtäneet yllättäen alkavia, todella kovaäänisiä kuulutuksia jotka liittyvät turvajärjestelmien testaamiseen", "TEHTÄVÄ- hälytykset, jotka kuuluvat huoneissa lähes huutona pelottaa lapsia. TEHTÄVÄ- hälytykset riittäisivät että ne kuuluvat käytävällä, kuuluvat kyllä huoneisiin sieltäkin", "Eryteisesti teini-ikäiset potilaat saattavat valittaa monitorien piippauksista yöaikaan."

Vastaajien mukaan nämä äänet ovat ainakin joiden potilaiden mielestä "pelottavan kovalla", herättivät lapsissa paljon kysymyksiä ja häiritsivät unta. Sairaalan päivystyksen tiloja oli kritisoitu puutteellisesta yksityisyydestä ja heikosta akustiikasta. Kun vastaajia pyydettiin tarkentamaan, mihin sairaalan tiloihin lapsipotilaiden kommentoimat äänet liittyvät, avoimissa vastauksissa kokemukset liittyivät muun muassa lääkintälaitteiden ääniin, potilashuoneiden ja käytävien ääniympäristöön, potilaishuoneiden monitoreihin, heräämöhön, leikkaussaliin ja kuvantamiseen.

Myös potilaiden huoltajat olivat kommentoineet henkilökunnalle muita sairaalassa kuuluneita ääniä hyvin samaan tapaan kuin potilaatkin. Eniten huoltajat olivat kommentoineet lääketieteellisten laitteiden piippausta erityisesti yöaikaan. Häiritseviä ääniä oli koettu ylivoimaisesti yleisimmin potilashuoneissa. Kommentteja oli saatu myös tilojen yksityisyyden puutteesta eli potilaita koskevat keskustelut kuuluivat myös potilashuoneiden ulkopuolelle tai niitä käytiin avotiloissa, jotka eivät sovellu yksityisistä asioista keskusteluun. Joskus on kuvattu myös "jäättävää hiljaisuutta yksiköissä."

Tutkimuksen johtopäätökset

Uuden lastensairaalaan odotustiloihin, hisseihin ja parkkihalliin lisätyn äänimaailman tavoitteena on lisätä sairaalan potilaiden ja heidän huoltajiensa viihtyvyyttä ja vähentää sairaalassa oloon ja sairaalakäyntiin liittyvää jännitystä ja ahdistusta. Äänimaailmalle asetettujen tavoitteiden toteutumista selvitettiin kyselytutkimusten ja yksilö- ja ryhmähaastattelujen avulla. Kyselytutkimuksilla kartoitettiin vuodeosastoilla hoidettavina olleiden lasten ja nuorten ja heidän huoltajiensa sekä sairaalan henkilökunnan kokemuksia. Yksilö- ja ryhmähaastattelujen avulla selvitettiin sairaalan poliklinikalla vierailleiden lasten, nuorten ja heidän huoltajiensa kokemuksia (ns. päiväkävijät). Lisäksi tutkimusaineistoa täydennettiin kartoittamalla sairaalan leikkiosastolla olleiden alle kouluikäisten lasten kokemuksia puolistrukturoidun ryhmähaastattelun keinoin.

COVID 19 -pandemiasta johtuen tutkimushankkeen aineistojen keruut suoritettiin varsin pitkän ajan kuluessa. Lomakekyselyt toteutettiin vuosina 2021–2022 ja tutkijoiden läsnäoloa sairaalassa edellyttävät haastattelututkimukset voitiin toteuttaa vasta keväällä 2023.

Kyselyihin ja haastatteluihin vastanneet sairaalan "asiakkaat" eli vuodeosastoilla hoidetut ja poliklinikalla lyhytaikaisella käynnillä olleet lapset ja nuoret sekä heidän huoltajansa, pitivät äänimaailmaa pääosin onnistuneena. Äänimaailman koettiin lisänneen sairaalan viihtyvyyttä, vähentäneen stressiä ja jännitystä ja lisänneen potilaiden kokemaa huolenpidon ja turvallisuuden tunnetta. Viimeksi mainittu nousi esiin erityisesti vuodeosastolla hoidettavana olleiden lasten ja nuorten vastauksissa. Lisäksi ainakin vuodeosastojen potilaiden osalta voidaan tulkita, että

äänimaailma tarjosi heille turvallisen väylän vaalia tunneyhteyttä sairaalan ulkopuoliseen maailmaan. Päiväkävijöiden vastauksissa korostui äänimaailman rentouttava vaikutus.

Vastausten perustella on nähtävissä, että mikä ilahduttaa hoidettavaa lasta ja nuorta, ilahduttaa myös huoltajaa. Äänimaailma saikin paljon kiitosta kyselyyn vastanneilta huoltajilta ja näiden vastausten valossa äänimaailma on onnistunut kokonaisuus, joka palvelee tarkoitustaan sairaalan viihtyvyyden parantamisessa ja auttaa potilaita ja heidän huoltajiaan ainakin hetkeksi irrottautumaan sairaalassa oloon liittyvistä mietteistä äänien synnyttämien mukavien muistojen äärelle. Koettiin, että äänet tekivät sairaalokokemuksesta moniulotteisemman ja ne olivat lisänneet potilaiden mielenkiintoa sairaalaa kohtaan. Moni huoltaja oli pannut ilahduneena merkille, että äänet olivat lapselle tärkeitä ja niistä saatettiin keskustella ennen ja jälkeen sairaalakäynnin.

Äänimaailma oli riittävän monipuolinen ja ajatuksia ja muistoja herättävä olematta liian päällekkävyä tai liikaa esillä oleva. Se on onnistunut lisäelementti, joka solahtaa luontevaksi osaksi sairaalan tiloja ja myös visuaalista kokonaisilmettä. Äänimaailma herätti positiivisia muistoja ja siten osaltaan muokkasi muutoin varsin kliinistä sairaalaympäristöä tutunoloiseksi. Tämä auttoi osaltaan vähentämään sairaalaan liittyvää stressiä ja ahdistusta. Äänimaailma lisäsi sairaalassa viihtymistä, koettua turvallisuuden tunnetta ja myös luottamusta sairaalaa kohtaan.

Äänimaailman sijoittaminen odotustiloihin ja sairaalan ”siirtymätiloihin” eli hisseihin ja parkkihalliin, oli onnistunut ratkaisu. Kun äänilähteet sijaitsevat hieman sivummalla, äänten äärelle voi hakeutua tai niitä voi vältellä oman mielen mukaan.

Sairaala on äänimaailman suunnittelun kannalta erityistä herkkyyttä vaativa kohde, koska siellä ollaan elämän perustavaa laatua olevien asioiden äärellä. Vaikka kyselyyn vastanneet potilaat ja heidän huoltajansa kokivat äänimaailman helpottavan sairaalassa olemista, tutkimusaineistossa oli myös muutamia esimerkkejä päinvastaisesta vaikutuksesta. Muutama vastaaja oli assosioinut sairaalan äänimaailman negatiiviseen elämäntilanteeseen tai tapahtumaan, josta äänet muistuttivat joka kerta kun vastaaja oli myöhemmin vierailut sairaalassa. Tämän välttämiseksi on tärkeää, että äänimaailmassa on tarpeeksi vaihtuvuutta ja että koko äänimaailmaa päivitetään riittävän usein.

Tutkimukseen osallistuneet sairaalan henkilökuntaan kuuluneet vastaajat suhtautuivat äänimaailmaan huomattavasti kriittisemmin verrattuna potilaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksiin. Henkilökuntaan kuuluneet vastaajat kokivat äänimaailman lisänneen työn kuormittavuutta, vaikeuttavan keskittymistä ja herättävän ärtymystä muutoinkin jo hälyisässä työympäristössä. Äänten koettiin olevan liian kovalla varsinkin ilta- ja yöaikaan. Etenkin hissien, Avaruus- ja Tähti-kerrosten äänimaailmojen kommentoitiin olevan jossain määrin epäonnistuneita. Kimeiksi tai korkeiksi koetut äänet herättivät erityisen paljon kritiikkiä.

Koska henkilökunta on äänimaailman vaikutuspiirissä potilaihin ja heidän huoltajiinsa verrattuna paljon säännöllisemmin ja pitkiä aikoja kerrallaan, ja lisäksi henkilökuntaan kuuluvilla on rajoitettu mahdollisuus halutessaan vältellä äänimaailmaa, on täysin ymmärrettävää, että suhtautuminen on kriittistä tai ainakin välttelevää. Lisäksi äänimaailmassa havaittiin tutkimuksen vielä kestäessä selkeä virheasetus. Asetukset korjattiin, eli äänet mykistettiin ilta- ja yöajaksi hisseissä ja vuodeosastojen odotustiloissa kuten alun perin oli tehty ja suunniteltu. Voidaan olettaa, että virheasetus heijastui henkilökunnan vastauksiin, koska virheasetuksen vuoksi äänet saattoivat olla kuultavissa etenkin yöaikaan myös hoitaja-asevilla vastoin alkuperäistä suunnitelmaa. Lisäksi kysely tehtiin COVID-19 -pandemian aikana, jolloin sairaalan henkilökunta on oletettavasti ollut normaalia kuormittuneempaa. Tämän voidaan myöskin tulkita vaikuttaneen äänimaailmaa koskevaan palautteeseen.

Henkilökunnalta saatu palaute on syytä huomioida äänimaailman jatkokehittämisessä. Tärkeää on, että äänimaailma tukee sairaalan henkilökunnan työtehtävissä suoriutumista, mistä esimerkkinä voivat olla tilanteet, joissa hissien äänet ovat helpottaneet pelokkaan lapsen kuljettamista, kun huomio on voitu siirtää hetkeksi ääniin. Henkilökuntaan kuuluvilla vastaajilla oli tämääntapaisia äänimaailmaan liittyviä kokemuksia. Henkilökunnan osallistaminen äänimaailman jatkokehityksestä käytävään keskusteluun on tärkeää, jotta äänimaailmaan rakentuisi ammatillinen suhde ja se koettaisiin tarkoituksenmukaiseksi. Kyselyllä kerätyn kritiikin ja parannusehdotusten mukaisesti äänimaailmaan jatkokehittämisen yhteydessä on tärkeää huolehtia, että äänet eivät kuulu hoitaja-aseville, korkeataajuisia ääniä on tarpeen vaimentaa ja äänten tulee vaihtua tarpeeksi usein.

Tutkimusaineiston perusteella havaittiin, että äänimaailmaan sisältyvistä luonnon äänistä annettiin vähemmän kritiikkiä verrattuna muihin ääniin. Luonnon ääniä toivottiin olevan enemmän ja niihin toivottiin lisää varianssia. Onkin

tarpeen pohtia, että äänimaailmaa kehitettäisiin hankkeen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti siten, että äänimaailma mukailisi jossain määrin myös eri vuodenaikoja. Hissien ja vuodeosastojen äänet on syytä pitää edelleen mykistettyinä iltaisina ja öisin. Äänimaailmaan olisi hyvä ohjelmoida nykyistä enemmän taukoja myös päiväsaikaan. Ainakin henkilöstön mielipiteitä on syytä selvittää myös sen jälkeen, kun äänimaailma on päivitetty. Vaikka äänimaailma on toiminut alun testausvaiheen jälkeen lähes moitteettomasti, on mahdollisten teknisten häiriöiden varalta äänimaailman voimakkuustasoja ja äänenlaatua tarpeen seurata säännöllisesti.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Kyselyaineistot:

Vuodeosastolla hoidettavina olleiden lasten ja nuorten (7-16 -vuotiaat) kyselytutkimus. Kysely toteutettiin hyödyntämällä kaikkien potilaiden käytössä olevia tablettitietokoneita. Kysely oli avoinna ajalla 1.3.2021 - 07.10.2022. Aineisto on tutkijoiden hallussa.

Vuodeosastolla hoidettavana olleiden lasten ja nuorten huoltajien kyselytutkimus. Kysely toteutettiin hyödyntämällä kaikkien potilaiden käytössä olevia tablettitietokoneita. Kysely oli avoinna ajalla 1.3.2021 - 07.10.2022. Aineisto on tutkijoiden hallussa.

Uuden Lastensairaalan henkilökunnan kyselytutkimus. Kysely toteutettiin sairaalan intranetissä-(sisäverkossa) julkaistun Webropol-kyselyn avulla. Kysely oli avoinna ajalla 08.02.2021 - 19.05.2021. Aineisto on tutkijoiden hallussa.

Haastatteluaineistot:

Uuden lastensairaalan leikkiosastolla olevien, alle kouluikäisten lasten ryhmähaastattelu. Haastattelu toteutettiin 31.5.2023. Kirjalliset muistiinpanot ovat tutkijoiden hallussa.

Uuden lastensairaalaan poliklinikalla vierailleiden yksilö- ja ryhmähaastattelut poliklinikkakerroksen (2. krs.) odotustiloissa ja pääaulassa. Haastattelut toteutettiin 23.5.2023. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Aineisto on tutkijoiden hallussa.

Kirjallisuus ja sähköiset lähteet:

Alvarsson et al 2010: J. Alvarsson, S. Wiens & M. E. Nilsson: Stress recovery during exposure to nature sound and environmental noise. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 7 (3)/2010.

Ampuja 2017: Outi Ampuja: Hyvä hiljaisuus. Atena, Helsinki 2017.

Ampuja 2016: Outi Ampuja: Tulkintoja hiljaisuuden merkityksestä. Teoksessa Helmi Järviluoma ja Ulla Piela (toim.): Äänimaisemissa. Kalevalaseuran vuosikirja 95. SKS, Helsinki 2016.

Ampuja & Peltomaa 2014: Outi Ampuja & Miikka Peltomaa (toim.): Huutoja hiljaisuuteen. Ihminen ääniympäristössä. Gaudeamus, Helsinki 2014.

Asikainen, Merja: Taide Uudessa lastensairaalassa. Tarinoita teosten takaa. Stiftelsen Nya Barnsjukhusets Stöd sr, 2020.

Curcuruto et al 2011: S. Curcuruto, F. Asdrubali, G. Brambilla, R. Silvaggio, F. D'Alessandro ja V. Gallo: Socio-acoustic survey and soundscape analysis in urban parks in Rome. 10th International Congress on Noise as a Public Health Problem (ICBEN) 2011, Lontoo. <http://www.ciriaf.it/ft/file/pubblicazioni/pdf/1583.pdf>

- Gidlöf-Gunnarsson & Öhrström 2010: Anita Gidlöf-Gunnarsson & Evy Öhrström: Attractive 'Quiet' Courtyards: A Potential Modifier of Urban Residents' Responses to Road Traffic Noise? *International Journal of Environmental Research and Public Health* 7(9)/2010.
- Gidlöf-Gunnarsson & Öhrström 2007: Anita Gidlöf-Gunnarsson & Evy Öhrström: Noise and well-being in urban residential environments: The potential role of perceived availability to nearby green areas. *Landscape and Urban Planning*, 83, issues 2-3/2007.
- Depledge et al 2011: M. H. Depledge, R. J. Stone & W. J. Bird: Can Natural and Virtual Environments Be Used To Promote Improved Human Health and Wellbeing? *Environmental Science & Technology*, 45/2011, s. 4660–4665.
- Edger et al 2002: Donna Edger & L. Fingersson: Interviewing children and adolescents. Teoksessa Gudrium, Jaber F. & Holstein, James A. (toim.): Handbook of Interview Research. Sage, London 2002.
- Granfelt 1998: Riitta Granfelt: Kertomuksia naisten kodittomuudesta. SKS, Helsinki 1998.
- Guastavino 2006: Catherine Guastavino: The ideal urban soundscape: investigating the sound quality of French cities. *Acta Acustica united with Acustica* 92/2006.
- Helavirta 2007: Susanna Helavirta: Lasten tutkimushaastattelu. Metodologista herkistymistä, joustoa ja tasapainottelua. *Yhteiskuntapolitiikka* 72/2007:6.
- Hill 2006: Malcolm Hill: Children's voices on ways of having a voice. Children's and young people's perspectives on methods used in research and consultation. *Childhood* 13/2006:1.
- Hirsjärvi & Hurme 2011: Sirkka Hirsjärvi & Helena Hurme: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University Press, Helsinki 2011.
- Työterveyslaitos 2023: Hoitotyö on aivotyötä. <https://www.ttl.fi/teemat/tyoelaman-muutos/hoitotyö-on-aivotyötä>
- Hotus 2020. Mitkä tekijät ovat yhteydessä sairaanhoitajien työtyytyväisyyteen ja työssä pysymiseen? <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2020/03/nayttovinkki-3-2020.pdf>
- Iyendo 2017: T. O. Iyendo: Sound as a supportive design intervention for improving health care experience in the clinical ecosystem: A qualitative study. *Complementary Therapies in Clinical Practice*. Vol 29, Nov 2017.
- Järvensivu et al 2023: Anu Järvensivu, Katri Otonkorpi-Lehtoranta, Esa Nousiainen & Rauno Pääkkönen: Melun mittaamisesta melun merkityksiin. Teollisuusmelun hallinta yhteiskunnallisena kysymyksenä. *Yhteiskuntapolitiikka* 3/2023.
- Järviluoma 2019: Helmi Järviluoma: "Kaikki elämän makeus ja riemu". Teoksessa Juha Torvinen & Susanna Välimäki (toim.): Musiikki ja luonto. Soiva kulttuuri ympäristökriisin aikakaudella. Utu-kirjat 10. Turun yliopisto, Turku 2019. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148673/Musiikki-ja-luonto-pdf-9789512978946.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Järviluoma 2006: Helmi Järviluoma: Turvallisuuden tunne, äänimaisema ja eletty tila lapsuudenmuistoissa. Teoksessa Helmi Järviluoma, Ari Koivumäki, Meri Kytö & Heikki Uimonen (toim.): Sata suomalaista äänimaisemaa. SKS, Helsinki 2006.
- Järviluoma & Vikman 2013: Helmi Järviluoma & Noora Vikman: On Soundscape Methods and Audiovisual Sensibility. Teoksessa John Richardson & Claudia Gorbman & Carol Vernallis Toim.): The Oxford Handbook of New Audiovisual Aesthetics. New York, Oxford University Press 2013.
- Kalliala 1999: Marjatta Kalliala: Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Leikkikulttuurin ja yhteiskunnan muutos. Gaudeamus, Tampere 1999.
- Kilpiö & Kytö 2021: Kaarina Kilpiö & Meri Kytö: Hyvinvointi taustamusiikin kokemuksissa: palvelualalla toimivien näkemykset työskentelystä musiikin kanssa. *Musiikki* 4/2021, Vol 51, nro 4.
- Korpela et al 2002: Kalevi Korpela, Marketta Kyttä & Terry Hartig: Restorative experience, self-regulation, and children's place preferences. *Journal of Environmental Psychology* 22/2002, number 4, pages 387-398

Kunta-alan työ ja työntekijöiden hyvinvointi 2022.

https://www.tyoelamatieta.fi/fi/dashboards/kunta10?_hstc=108755357.39d8285c8042b369bc62b500cf812420.1686657688275.1686657688275.1686737025114.2&_hssc=108755357.1.1686737025114&_hsfp=2836549916

Kyttä 2002: Marketta Kyttä: Affordances of children's environments in the context of cities, small towns, suburbs and rural villages in Finland and Belarus. *Journal of Environmental Psychology* 22, nro 1-27/2002.

Kyttä 2004: Marketta Kyttä: The extent of children's independent mobility and the number of actualized affordances as criteria for child-friendly environments. *Journal of Environmental Psychology* 24/2004, number 2.

Lankston et al 2010: L. Lankston, P. Cusack, C. Fremantle & C. Isles: Visual art in hospitals: case studies and review of evidence. *Journal of the Royal Society of Medicine* 103(12)/2003.

Leather et al 2003: P. Leather, D. Beale, A. Santos, J. Watts & L. Lee: Outcomes of environmental appraisal of different hospital waiting areas. *Environment and Behaviour* 35 (6)/2003.

Mamia 2009: Tero Mamia: Mistä työhyvinvointi syntyy? Teoksessa Raimo Blom & Ari Hautaniemi (toim.): Työelämä muuttuu – joutaako työhyvinvointi? Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki 2009.

Meelberg 2018: Vincent Meelberg: Sound to Support Medicine: Designing Hospital Auditory Environments. PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen. <http://www.jtdweb.org/>

Melu, THL. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen ympäristöterveys-sivusto. <https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/melu>

Melu, Työsuojelu. Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/fysikaaliset-tekijat/melu>

Nielsen et al 2017: L. S. Nielsen, B. L. Fish, K.K. Roessler & M. F. Mullins: How do patients actually experience and use art in hospitals? The significance of interaction: a user-oriented experimental case study. *International Journal of Qualitative Studies in Health and Well-being* 12(1)/2017.

Raittila et al 2017: Raija Raittila, Mari Vuorisalo & Niina Rutanen: Lasten haastattelu. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvaara (toim.): Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino, Tampere 2017.

Riisbøl & Timmermann 2020: M.F. Riisbøl & C. Timmerman: User consultation and the design of healing architecture in a cardiology department – ways to improve care for and well-being of patients and their relatives. *Nordic Journal of Arts, Culture and Health* 2/2020.

Sona 2017: Brid Sona: With all my senses: Restorative environments through holistic sensory impressions. A doctoral thesis presented to the University of Hohenheim (2017), Germany. http://opus.uni-hohenheim.de/volltexte/2018/1430/pdf/THESIS_Sona.pdf

Shepherd et al 2013: Daniel Shepherd, David Welch, Kim Dirks & David McBride: "Do Quiet Areas Afford Greater Health-Related Quality of Life than Noisy Areas?" *International Journal of Environmental Research and Public Health* 10(4)/2013.

Särkämö et al 2013: T. Särkämö, M. Tervaniemi & M. Huotilainen: Music perception and cognition: development, neural basis, and rehabilitative use of music. *Wiley Interdiscip Rev Cogn Sci* 2013; 4: 441–51.

Tyrväinen et al 2014: L. Tyrväinen, A. Ojala, K. Korpela, T. Lanki, Y. Tsunetsugu & T. Kagawa: "The influence of urban green environments on stress relief measures: A field experiment". *Journal of Environmental Psychology* 38/2014.

Tyrväinen et al 2007: L. Tyrväinen, K. Mäkinen & J. Schipperijn: "Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas". *Landscape and Urban Planning* 79 (1)/2007.

Wan & Schlaug 2010: CY Wan & G. Schlaug: Music making as a tool for promoting brain plasticity across the life span. *Neuroscientist* 2010; 16: 566–77.

Siltala 2004: Juha Siltala: Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Otava, Helsinki 2004.

Tamura 2002: A. Tamura: Recognition of sounds in residential areas – an indicator of our ambiguous sound environment. *Journal of Asian Architect and Building Engineering*, vol 1 (nro 2)/2002.

Työhyvinvointi, Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/tyohyvinvointi>

Uimonen & Kytö 2020: Heikki Uimonen & Meri Kytö: Toimimatonta tekniikkaa ja alitajuista vaikuttamista. Etnomusikologinen näkökulma taustamusiikin tutkimukseen. *Etnomusikologian vuosikirja 2020/vol. 32*.
<https://doi.org/10.23985/evk.90066>

Liitteet

Liite 1: potilaiden eli lasten ja nuorten suomenkielinen kyselylomake

Liite 2: potilaiden huoltajien suomenkielinen kyselylomake

Liite 3: henkilökunnan suomenkielinen kyselylomake

Liite 1 - lasten ja nuorten kyselylomake

Uuden lastensairaalan äänimaailmaa koskeva kysely

Vuodeosastoilla olevien potilaiden (kouluikäiset lapset ja nuoret 7-16 v.) kysely:

Hei! Me olemme Outi ja Antti. Olemme tutkijoita ja haluaisimme kysyä mielipidettäsi Uuden lastensairaalan äänistä. Sairaalaan on lisätty ääniä, esimerkiksi luonnon ja soittimien ääniä. Mielipiteesi on meille hyvin tärkeä! Kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai väärä vastauksia. Kyselyyn vastaaminen ei vaikuta saamaasi hoitoon.

Tietoa tutkimuksesta: Uusi lastensairaala ja Aalto-yliopisto ovat yhdessä käynnistäneet tutkimus- ja kehittämishankkeen, jossa tavoitteena on selvittää lastensairaalassa hoidossa olevien lasten, perheiden ja hoitohenkilökunnan kokemuksia sairaalaan rakennetusta äänimaailmasta.

Tutkimuksessa ei kerätä mitään henkilötietoja kuten nimeä, henkilötunnusta tai osoitetta. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti eikä tutkimustuloksia voida yhdistää osallistujiin. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Kyselyn tulokset julkaistaan tutkimusraporttina. Tutkimuksella on HUS Lasten ja nuorten sairauksien toimialalla myönnetty tutkimuslupa.

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Tutkimuksesta vastaava lääkäri Pekka Lahdenne, lastentautien dosentti, HUS Yhtymähallinto, puh. 050-4285521, pekka.lahdenne@hus.fi

Tuula Kortekangas, asiakaspalvelupäällikkö, HUS Lasten ja nuorten sairaudet, puh. 050-4279719, tuula.kortekangas@hus.fi

Antti Ikonen, yliopistonlehtori, Aalto-yliopisto, puh. 050-5663471, antti.ikonen@aalto.fi

Outi Ampuja, tutkija, dosentti, Helsingin yliopisto, puh. 0500-727353, outiampuja@gmail.com

1. Olen

- Tyttö
- Poika
- Muu

2. Syntymävuoteni on (valittavana vastaajalle vuodet 2000 - 2020)

- 2000
- ...
- 2020

3. Missä päin uutta lastensairaalaan olet kuullut lisättyjä ääniä? Valitse kaikki kohdat, joissa olet kuullut ääniä.

- Parkkihallissa
- Pääaulassa
- 2. kerroksen (viidakko) odotustiloissa
- Hisseissä
- 4.kerroksen leikkiosaston käytävässä
- Vuodeosastojen (5.-8. krs.) oleskelutiloissa

4. Millaisia ääniä olet kuullut?

5. Ovatko kuulemasi äänet sinusta

- Oikein kivoja
- Melko kivoja
- En osaa sanoa
- Ei kovin kivoja
- Ei yhtään kivoja

6. Voitko kertoa tarkemmin, missä päin sairaalaa kuulit nuo äänet? Voit halutessasi kertoa useista paikoista.

7. Ovatko äänet vaikuttaneet siihen, kuinka hyvin viihdyt sairaalassa? Jos vastasit kyllä, niin ovatko äänet

- Saaneet sairaalan tuntumaan tosi kivalta
- Saaneet sairaalan tuntumaan aika kivalta
- En osaa sanoa
- Saaneet sairaalan tuntumaan aika tyhmältä
- Saaneet sairaalan tuntumaan tosi tyhmältä

8. Voitko kertoa tarkemmin, minkä kerroksen tai hissien ääniä kokemuksesi koskee? Voit halutessasi nimetä useita paikkoja.

9. Jos haluat, voit tähän perustella vastaustasi

Äänimaailma

10. Onko äänistä tullut mieleesi erityisiä asioita? Jos vastasit kyllä, tuleeko äänistä mieleesi

- Tosi kivoja ajatuksia
- Aika kivoja ajatuksia
- Ei ole saanut ajattelemaan erityisesti mitään
- Aika ikäviä ajatuksia
- Tosi ikäviä ajatuksia

11. Millaisia ajatuksia äänet ovat sinussa herättäneet?

12. Voitko kertoa tarkemmin, missä sairaalan tiloissa olet kuullut ääniä, joista tulee ajatuksia mieleesi.

Nyt kysymme, miltä sairaalassa sinusta yleensä kuulostaa.

13. Oletko kuullut kivan äänen? Jos olet kuullut kivan äänen, missä kuudit sen?

14. Jos kivoja ääniä on useita, voit kirjoittaa niistä tähän.

15. Mitä sairaalan kivoista äänistä tulee mieleesi?

16. Oletko kuullut sairaalassa tuttuja ääniä? Jos olet kuullut tuttuja ääniä, niin kerrotko millaisia?

17. Missä päin sairaalaa olet kuullut tuttuja ääniä?

18. Mitä sairaalan tutuista äänistä tulee mieleesi?

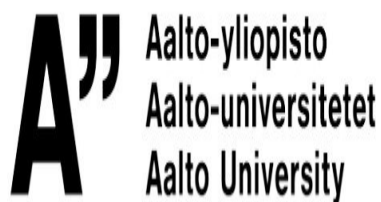
**19. Oletko kuullut sairaalassa outoja ääniä? Jos olet, niin millaisia outoja ääniä?
Missä päin sairaalaa olet kuullut outoja ääniä?**

20. Mitä sairaalan oudoista äänistä tulee mieleesi?

21. Oletko kuullut sairaalassa pelottavan äänen? Missä kuudit sen?

22. Jos olet kuullut useita pelottavia ääniä, voit kirjoittaa niistä tähän.

23. Mitä muuta sairaalassa kuulemistasi äänistä, esimerkiksi tutkimuksiin käytettävien laitteiden äänistä, tulee mieleesi?

Liite 2 - potilaiden huoltajien kyselylomake

Uuden lastensairaalan äänimaailmaa koskeva kysely

Kysely vanhemmille vuodeosastoilla

HUS Uuden lastensairaalan tiloihin on lisätty ääniä, esimerkiksi luonnon ja soittimien ääniä. Uusi lastensairaala ja Aalto-yliopisto ovat yhdessä käynnistäneet tutkimus- ja kehittämishankkeen, jossa tavoitteena on selvittää potilaiden, perheiden ja hoitohenkilökunnan kokemuksia sairaalaan rakennetusta äänimaailmasta.

Tämän kyselyn avulla keräämme tietoa siitä, millaisia ajatuksia sairaalassa kuulemasi äänet sinussa herättävät. Osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaamalla tähän kyselyyn olet mukana tutkimuksessa.

Tutkimuksessa ei kerätä mitään henkilötietoja kuten nimeä, henkilötunnusta tai osoitetta. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti eikä tutkimustuloksia voida yhdistää osallistujiin. Kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Kyselyn tulokset julkaistaan tutkimusraporttina ja niitä hyödynnetään Uuden lastensairaalan äänimaailman kehittämisessä. Tutkimuksella on HUS Lasten ja nuorten sairauksien toimialalla myönnetty tutkimuslupa.

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Tutkimuksesta vastaava lääkäri Pekka Lahdenne, lastentautien dosentti, HUS Yhtymähallinto, puh. 050-4285521, pekka.lahdenne@hus.fi

Tuula Kortekangas, asiakaspalvelupäällikkö, HUS Lasten ja nuorten sairaudet, puh. 050-4279719, tuula.kortekangas@hus.fi

Antti Ikonen, yliopistonlehtori, Aalto-yliopisto, puh. 050-5663471, antti.ikonen@aalto.fi

Outi Ampuja, tutkija, dosentti, Helsingin yliopisto, puh. 0500-727353, outiampuja@gmail.com

Aluksi taustatietojasi koskevia kysymyksiä

1. Olen

- Nainen
 Mies
 Muu

2. Syntymävuoteni on (valittavana vastaajalle vuodet 1920 - 2020)

1920

...

2020

3. Koulutustausta

Onko sinulla jokin perus- tai kansakoulun jälkeen suoritettu tutkinto?

- Ei muuta tutkintoa
- Ammattikoulu
- Ylioppilas
- Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylioppilastutkinto
- Tohtorin tai lisensiaatin tutkinto
- Muu, mikä?

Äänimaailma

4. Missä päin Uutta lastensairaalaä olet kuullut lisättyjä ääniä? Valitse kaikki kohdat, joissa olet kuullut ääniä.

- Parkkihallissa
- Pääaulassa
- 2. kerroksen (viidakko) odotustiloissa
- Hisseissä
- 4.kerroksen leikkiosaston käytävässä
- Vuodeosastojen (5.-8. krs.) oleskelutiloissa

5. Millaisia ääniä olet kuullut?

6. Ovatko kuulemasi äänet sinusta

- Miellyttäviä
- Melko miellyttäviä

- Neutraaleja
- Melko epämiellyttäviä
- Hyvin epämiellyttäviä

7. Ovatko kuulemasi äänet vaikuttaneet sairaalakokemukseesi? Jos vastasit kyllä, niin ovatko äänet

- Lisänneet paljon viihtyvyyttä
- Lisänneet jonkin verran viihtyvyyttä
- Ei vaikutusta
- Vähentäneet jonkin verran viihtyvyyttä
- Vähentäneet paljon viihtyvyyttä

8. Ovatko äänet synnyttäneet ajatuksia? Jos vastasit kyllä, ovatko sairaalan äänimaailman synnyttämät ajatukset

- Miellyttäviä ajatuksia
- Melko miellyttäviä ajatuksia
- Ei ole syntynyt erityisiä ajatuksia
- Melko epämiellyttäviä ajatuksia
- Hyvin epämiellyttäviä ajatuksia

9. Kuvaile omin sanoin millaisia ajatuksia tai muistoja äänet ovat herättäneet.

10. Haluatko yksilöidä tarkemmin, missä sairaalan tiloissa olet kuullut ajatuksia synnyttäneitä ääniä.

11. Ovatko huollettavasi kommentoineet sairaalan äänimaailmaa? Jos vastasit kyllä, kerro miten he ovat kuvanneet ääniä.

12. Voitko tarkentaa, mihin sairaalan tiloihin tai millaisiin tilanteisiin tai toimenpiteisiin huollettavasi kommentoimat äänet liittyvät.

13. Mitä muuta palautetta haluaisit antaa sairaalan äänimaailmasta?

Liite 3 - henkilökunnan kyselylomake

Uuden lastensairaalan äänimaailmaa koskeva kysely

Henkilökunnan kyselylomake

HUS Uuden lastensairaalan tiloihin on lisätty ääniä, esimerkiksi luonnon ja soittimien ääniä. Uusi lastensairaala ja Aalto-yliopisto ovat yhdessä käynnistäneet tutkimus- ja kehittämishankkeen, jossa tavoitteena on selvittää potilaiden, perheiden ja hoitohenkilökunnan kokemuksia sairaalaan rakennetusta äänimaailmasta.

Tämän kyselyn avulla keräämme tietoa siitä, millaisia ajatuksia sairaalassa kuulemasi äänet sinussa herättävät. Osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaamalla tähän kyselyyn olet mukana tutkimuksessa.

Tutkimuksessa ei kerätä mitään henkilötietoja kuten nimeä, henkilötunnusta tai osoitetta. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti eikä tutkimustuloksia voida yhdistää osallistujiin. Kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Kyselyn tulokset julkaistaan tutkimusraporttina ja niitä hyödynnetään Uuden lastensairaalan äänimaailman kehittämisessä. Tutkimuksella on HUS Lastenja nuorten sairauksien toimialalla myönnetty tutkimuslupa.

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Tutkimuksesta vastaava lääkäri Pekka Lahdenne, lastentautien dosentti, HUS Yhtymähallinto, puh. 050-4285521, pekka.lahdenne@hus.fi

Tuula Kortekangas, asiakaspalvelupäällikkö, HUS Lasten ja nuorten sairaudet, puh. 050-4279719, tuula.kortekangas@hus.fi

Antti Ikonen, yliopistonlehtori, Aalto-yliopisto, puh. 050-5663471, antti.ikonen@aalto.fi

Outi Ampuja, tutkija, dosentti, Helsingin yliopisto, puh. 0500-727353, outiampuja@gmail.com

Aluksi taustatietojasi koskevia kysymyksiä

1. Olen

- Nainen
- Mies
- Muu

2. Syntymävuoteni on (valittavana vastaajalle vuodet 1920 - 2020)

- 1920
- ...
- 2020

3. Koulutustausta

Onko sinulla jokin perus- tai kansakoulun jälkeen suoritettu tutkinto?

- Ei muuta koulutusta
- Ammattikoulu
- Ylioppilas
- Opistotasoinen tai muu toisen asteen koulutus Ammattikorkeakoulututkinto
- Yliopistotutkinto
- Tohtorin tai lisensiaatin tutkinto
- Muu, mikä?

4. Mihin henkilöstöryhmään kuulut?

- Lääkärikunta
- Hoitohenkilökunta
- Erityistyöntekijä
- Muu henkilöstö

5. Missä päin Uutta lastensairaala olet kuullut lisättyjä ääniä? Valitse kaikki kohdat, joissa olet kuullut ääniä.

- Parkkihallissa
- Pääaulassa
- 2. kerroksen (viidakko) odotustiloissa
- Hisseissä
- 4.kerroksen leikkiosaston käytävässä
- Vuodeosastojen (5.-8. krs.) oleskelutiloissa

6. Millaisia ääniä olet kuullut?

7. Ovatko kuulemasi äänet sinusta

- Miellyttäviä
- Melko miellyttäviä
- Neutraaleja
- Melko epämiellyttäviä
- Hyvin epämiellyttäviä

8. Voitko yksilöidä, missä päin sairaalaa kuulemiasi ääniä kokemuksesi erityisesti koskee. Voit halutessasi nimetä useita paikkoja.

9. Onko sairaalan äänimaailma vaikuttanut työssä viihtymiseesi? Jos vastasit kyllä, niin onko äänimaailma

- Lisännyt paljon viihtyvyyttä
- Lisännyt jonkin verran viihtyvyyttä
- Ei vaikutusta
- Vähentänyt jonkin verran viihtyvyyttä
- Vähentänyt paljon viihtyvyyttä

10. Voitko yksilöidä, missä päin sairaalaa kuulemiasi ääniä kokemuksesi erityisesti koskee. Voit halutessasi nimetä useita paikkoja.

11. Ovatko äänet synnyttäneet ajatuksia? Jos vastasit kyllä, ovatko äänen synnyttämät ajatukset

- Miellyttäviä ajatuksia
- Melko miellyttäviä ajatuksia
- Ei ole syntynyt erityisiä ajatuksia
- Melko epämiellyttäviä ajatuksia
- Hyvin epämiellyttäviä ajatuksia

12. Kuvaile omin sanoin, millaisia ajatuksia tai muistoja äänet ovat herättäneet.

13. Haluatko yksilöidä tarkemmin, missä sairaalan tiloissa olet kuullut ajatuksia tai muistoja synnyttäneitä ääniä.

14. Ovatko lapsipotilaat kommentoineet sairaalan ääniä? Jos vastasit kyllä, kerro, miten he ovat kuvanneet niitä.

15. Voitko tarkentaa, mihin sairaalan tiloihin lapsipotilaiden kommentoimat äänet liittyvät.

16. Ovatko muut asiakkaat, esimerkiksi lasten huoltajat, kommentoineet sairaalan ääniä? Jos vastasit kyllä, kerro, miten he ovat kuvanneet niitä.

17. Onko sairaalan äänimaailma auttanut tai haitannut työtäsi? Jos vastasit kyllä, onko äänimaailma

- Auttanut hyvin paljon
- Auttanut jonkin verran
- Ei vaikutusta
- Haitannut jonkin verran
- Haitannut paljon

18. Haluatko tarkentaa, miten äänimaailma on vaikuttanut työhösi.

Muut sairaalassa kuuluvat äänet

19. Ovatko lapsipotilaat kommentoineet muita sairaalassa kuuluvia ääniä, kuten lääketieteellisten laitteiden tai muiden ihmisten ääniä? Jos vastasit kyllä, voitko tarkentaa millaisia sairaalassa kuultavia tai mihin toimenpiteisiin liittyviä ääniä he ovat kommentoineet.

20. Miten he ovat kommentoineet sairaalassa kuuluvia ääniä?

21. Voitko tarkentaa, mihin sairaalan tiloihin lapsipotilaiden kommentoimat äänet liittyvät.

Muut sairaalassa kuuluvat äänet

22. Ovatko potilaiden hooltajat tai muut asiakkaat kommentoineet muita sairaalassa kuuluvia ääniä? Jos vastasit kyllä, kerro, miten he ovat kuvanneet niitä.

23. Voitko tarkentaa, mihin sairaalan tiloihin potilaan hooltajan tai muiden asiakkaiden kommentoimat äänet liittyvät.

24. Mitä muuta palautetta haluaisit antaa sairaalan äänimaailmasta?

Aalto-yliopisto
Aalto-universitetet
Aalto University